DEVELOPMENT OF EASTERN POLAND
NATIONAL COHESION STRATEGY

Eastern Poland
MACROREGION MACROFUTURE

EUROPEAN UNION
EUROPEAN REGIONAL DEVELOPMENT FUND

Projekt współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego
w ramach Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej 2007-2013

Sektor Odnawialnych Źródeł Energii w Polsce Wschodniej

■ wielkość i struktura ■ ośrodki rozwoju ■ success story ■ potencjał sektora ■

Sektor Odnawialnych Źródeł Energii w Polsce Wschodniej

Wydawca:

Polska Agencja Informacji i Inwestycji Zagranicznych S.A., ul. Bagatela 12, 00-585 Warszawa

tel. +48 (22) 334 98 00; fax +48 (22) 334 98 86, www.paiz.gov.pl, www.polskawschodnia.eu

Informacje zamieszczane w opracowaniu nie stanowią doradztwa, opinii ani rekomendacji w zakresie indywidualnych stanów faktycznych związanych z podejmowaniem lub prowadzeniem działalności gospodarczej, lecz służą jedynie jako ogólna informacja i pomoc przy planowaniu decyzji inwestycyjnych. W związku z tym publikacje i materiały promocyjne mogą nie pozwalać na prawidłowe podjęcie decyzji i działań w niektórych złożonych i nietypowych sytuacjach. Publikacje i materiały promocyjne nie mają na celu zastąpienia doradcy podatkowego lub finansowego.

Zdjęcia: Shutterstock

1. Potencjał Polski Wschodniej

Polska Wschodnia to zajmujący 31,6% (99 tys. km^2) terytorium Polski obszar zamieszkany przez ponad 21% (8145,8 tys.) ludności. Składa się z pięciu województw: lubelskiego, podkarpackiego, podlaskiego, świętokrzyskiego i warmińsko-mazurskiego. O wyjątkowości i atrakcyjności Makroregionu dla inwestorów świadczy jego położenie – wzdłuż wschodniej granicy Polski. Jest to jednocześnie najbardziej na wschód wysunięty region Unii Europejskiej, stanowiący bezpośrednią granicę pomiędzy Unią Europejską, a Rosją, Białorusią i Ukrainą. Nie tylko doskonałe położenie geograficzne w strefir transgranicznej, ale również wieloletnie bliskie kontakty gospodarcze pomiędzy przedsiębiorstwami i samorządami Makroregionu oraz przedsiębiorstwami i samorządami Rosji, Ukrainy i Białorusi powodują, że Polska Wschodnia może stać się platformą współpracy pomiędzy firmami z Unii Europejskiej i państw byłego Związku Radzieckiego.

Polska Wschodnia to Makroregion ludzi młodych (ponad 31% ludności nie ukończyło 25 roku życia) i wykształconych (w 53 uniwersytetach kształci się ponad 335 tys. studentów). Mając na uwadze również niższe wynagrodzenia w Polsce Wschodniej – o 15-20% – w porównaniu z pozostałymi regionami Polski, to właśnie Polska Wschodnia stwarza inwestorom znakomity klimat do inwestycji i działalności gospodarczej. Potencjał inwestycyjny Polski Wschodniej dodatkowo wzmacnia infrastruktura otoczenia biznesu. W Makroregionie działa 5 Specjalnych Stref Ekonomicznych, oferujących zwolnienia podatkowe dla potencjalnych inwestorów. Funkcjonowanie parków naukowo-technologicznych wspiera współpracę biznesu i środowisk naukowych. Nie bez znaczenia jest także system zachęt inwestycyjnych. Inwestorzy mogą liczyć nie tylko na dodatkowe fundusze w ramach rządowych dotacji celowych (tzw. programów wieloletnich), ale także na wsparcie w ramach programów operacyjnych – krajowych i regionalnych, czy ulg lokalnych. Potencjalni inwestorzy mają także możliwość otrzymania funduszy w ramach PO RPW, skierowanego wyłącznie do 5 województw Polski Wschodniej.

MAPA 1. **Województwa Polski Wschodniej**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie podziału administracyjnego Polski

Ze względu na swoje położenie, zasoby, warunki naturalne oraz tradycje, w Polsce Wschodniej wyjątkowo silnie rozwinęły się sektory: BPO, budowlany, chemiczny, drzewny i meblarski, sektor odnawialnych źródeł energii, logistyczny, lotniczy, maszynowy, metalowy, odzieżowy, spożywczy oraz turystyka biznesowa.

TABELA 1. **Struktura samorządu terytorialnego w Polsce Wschodniej**

Województwo	lubelskie	podkarpackie	podlaskie	świętokrzyskie	warmińsko-mazurskie
powiaty	24	25	17	14	23
gminy wiejskie	171	111	79	71	67
gminy miejskie	42	49	39	31	49
miasta na prawach powiatu	4	4	3	1	2
największe miasta (wg liczby ludności)	Lublin, Chełm, Zamość	Rzeszów, Przemyśl, Stalowa Wola	Białystok, Łomża, Suwałki	Kielce, Ostrowiec Świętokrzyski, Starachowice	Olsztyn, Elbląg, Ełk

Źródło: Opracowanie własne na podstawie podziału administracyjnego Polski

2. Sektor Odnawialnych Źródeł Energii w Polsce

Polska to jeden z najważniejszych krajów w Europie dla rozwoju energetyki odnawialnej. Rozwijająca się dynamicznie gospodarka oraz rosnąca świadomość 38-milionowego społeczeństwa determinują rosnący popyt na czyste technologie i czystą energię. Jednocześnie polska gospodarka zmierza w kierunku zmniejszenia uzależnienia od importu ropy naftowej i gazu oraz obniża udział węgla w krajowej produkcji energii. Członkowstwo w Unii Europejskiej postawiło także nowe zadania odnośnie udziału energii odnawialnej w strukturze produkcji energii: zgodnie z przyjętymi zobowiązaniami udział energii ze źródeł odnawialnych w wytworzonej w Polsce energii w 2020 roku ma wynosić 15% (obecnie 7%). Dodatkowo Polska przyjęła program budowy biogazowni w każdej gminie. Biorąc pod uwagę położenie oraz warunki naturalne, jak choćby korzystne warunki wiatrowe w północnej części Polski, czy nasłonecznienie, a także rozwój rolnictwa. Polska ma ogromny potencjał w produkcji energii odnawialnej (Polska może dostarczyć ponad 12% europejskiego potencjału energetycznego biomasy). Atrakcyjność sektora produkcji odnawialnej w Polsce dodatkowo wzmacnia specjalny system zachęt inwestycyjnych wspierających nowe przedsięwzięcia w sektorze, a także przyjęte regulacje odnośnie firm prowadzących działal-

TABELA 2. **Eksport bioetanolu i biodiesla w latach 2005-2008**

	2005		2006		2007		2008	
	tony	TJ	tony	TJ	tony	TJ	tony	TJ
bioetanol	28 902	858	33 302	989	1 509	45	400	11
biodiesel	48 599	1866	51 528	1 979	19 440	746	–	–

Źródło: GUS, 2005-2008

ność w zakresie energetyki odnawialnej, jak np. pierwszeństwo w dostępie do sieci przemysłowej i obniżone opłaty za podłączenie do sieci dla producentów energii ze źródeł odnawialnych, czy atrakcyjna cena mogących być także przedmiotem handlu świadectw pochodzenia (tzw. Zielonych Certyfikatów). Krajowy rynek energii odnawialnej jest na tyle chłonny, iż Polska nie jest eksporterem energii pochodzącej z odnawialnych źródeł. Jedynym wyjątkiem jest tutaj bioetanol i biodiesel. Jednakże ich eksport jest niewielki. [tabela 2]

Ze względu na warunki naturalne i swoje położenie, tradycje rolnicze, rozwój rolnictwa i jego udział w gospodarce województw Polski Wschodniej, a co za tym idzie warunki do rozwoju produkcji energii z odnawialnych źródeł sektor ten ma istotne znaczenie dla rozwoju całej gospodarki Makroregionu.

2.1. Rodzaje energii odnawialnej i jej zasoby w Polsce

2.1.1. Energetyka wodna

Zasoby energii wody zależą od dwóch czynników: spadku koryta rzeki oraz przepływów wody. Polska jest krajem nizinnym, o stosunkowo małych opadach i dużej przepuszczalności gruntów, co znacznie ogranicza zasoby tego źródła. Realny potencjał ekonomiczny energetyki wodnej szacowany jest na 18 PJ (% TWh/rok), który wykorzystywany jest obecnie w zaledwie 41%. Moc zainstalowana instalacji w 2009 roku wynosiła 944,130 MW, zaś produkcja energii elektrycznej wytworzonej w 2009 roku – 1 616 039,309 MWh. Obecnie w Polsce funkcjonuje 724 elektrowni wodnych, których łączna moc wynosi 945.210 MW.

Energia wody jest ekologicznie czysta, ale dostępna jedynie na obszarach posiadających odpowiednio dużo opadów oraz korzystne ukształtowanie terenu. Większość krajowych zasobów (około 68%) skupionych jest na obszarze dorzecza Wisły, zwłaszcza jej prawobrzeżnych dopływów. Dogodne warunki do budowy małych elektrowni wodnych istnieją w Karpatach, Sudetach na Roztoczu, a także na rzekach Przymorza. Również istotne znaczenie ma potencjał Odry. [tabela 3]

TABELA 3. **Zasoby energetyki wodnej w Polsce**

		Zasoby techniczne w GWh/a
główne rzeki	dorzecze Wisły dorzecze Odry	9 270 2 400
mała energetyka		1 700
rzeki Pomorza		280
razem		13 930

Źródło: PIGEO – Polska Izba Gospodarcza Energii Odnawilanej

2.1.2. Energia geotermalna

Energia geotermalna pozyskiwana jest z wnętrza Ziemi. Wody geotermalne znajdują się pod powierzchnią prawie 80% terytorium Polski, w ilości ok. 6600 km^3, a ich temperatura mieści się w granicach 25-150°C. Zasoby te są dość równomiernie rozmieszczone na znacznej powierzchni Polski, co daje możliwość wykorzystania ich na cele energetyczne.

Należy podkreślić, że polskie wody geotermalne mają stosunkowo niską temperaturę. Zasoby tych wód koncentrują się głównie na obszarze Podkarpacia, pasie od Szczecina do Łodzi oraz regionie grudziącko-warszawskim. Realny potencjał wynosi 12,4 PJ (stopień wykorzystania – 12%) [tabela 4]

Dotychczas w Polsce wybudowano zaledwie pięć systemów ciepłowniczych w oparciu o wykorzystanie wód geotermalnych – PEC Geotermia Podhalańska, Geotermia Pyrzyce, Geotermia Mazowiecka, Geotermia Starogard Szczeciński i Geotermia Uniejów. Ze względu na zbyt niskie temperatury energia geotermalna jest w Polsce wykorzystywana jedynie do produkcji systemów grzewczych.

2.1.3. Energetyka słoneczna

Zasoby energii słonecznej w Polsce charakteryzuje się przede wszystkim bardzo nierównomiernym rozkładem czasowym w cyklu roboczym. 80% całkowitej rocznej sumy nasłonecznienia przypada na półrocze wiosenno-letnie, od początku kwietnia do końca września.

Najbardziej uprzywilejowanym rejonem Polski pod względem napromieniowania słonecznego jest południowa część Polski, tj. około 50% powierzchni kraju, uzyskuje napromieniowanie rzędu 1022-1048 kWh/m^2/rok, a południowa, wschodnia i północna część Polski – 1000 kWh m^2/rok i mniej. Najmniejszy w skali roku dopływ energii obserwuje się w rejonie Śląska oraz w obszarze znajdującym się na styku Czech, Niemiec i Polski, do niedawna nazywanym „Czarnym Trójkątem", z uwagi na wysokie zanieczyszczenie powietrza. Do obszarów słabo nasłonecznionych należy rejon północy obejmujący pas wybrzeża z wyjątkiem Wybrzeża Zachodniego. W skali roku północne krańce Polski otrzymują o około 9% mniej energii słonecznej niż południowe. Roczna gęstość promieniowania sło-

TABELA 4. **Zasoby geotermalne w Polsce**

Okręg	Ilość energii
grudziącko-warszawski	9 835
szczecińsko-łódzki	18 812
przedsudecko-północnoświętokrzyski	995
pomorski	162
przybałtycki	241
lubelski	193
podlaski	113
przedkarpacki	1 555
karpacki	714
razem	32 620

Źródło: www.psew.pl

TABELA 5. **Elektrownie wykorzystujące odnawialne źródła energii i ch mocy w Polsce(05.2010 roku)**

Rodzaje elektrowni	Liczba elektrowni	Moc łączna w MW
biogazowe	125	70 887
biomasowe	15	252 490
słoneczne	1	0,001
wiatrowe	301	724 656
wodne	724	945 210
razem	1 166	1 993 244

Źródło: URE, maj 2010

necznego w Polsce na płaszczyznę poziomą waha się w granicach 950-1250 kWh/m^2.

Obecnie energia słoneczna, której realny potencjał ekonomiczny wynosi 83 PJ wykorzystywana jest w Polsce zaledwie w 0,2% głównie jako źródło ciepła poprzez instalacje kolektorów słonecznych ogrzewających powietrze lub wodę. Baterie słoneczne wykorzystujące promienie słoneczne do produkcji energii elektrycznej, ze względów ekonomicznych, wykorzystywane są wyłącznie w instalacjach małych mocy, zasilających głównie obiekty wolnostojące oddalone od sieci elektroenergetycznych, np. znaki drogowe, lampy oświetleniowe itp. [tabela 5]

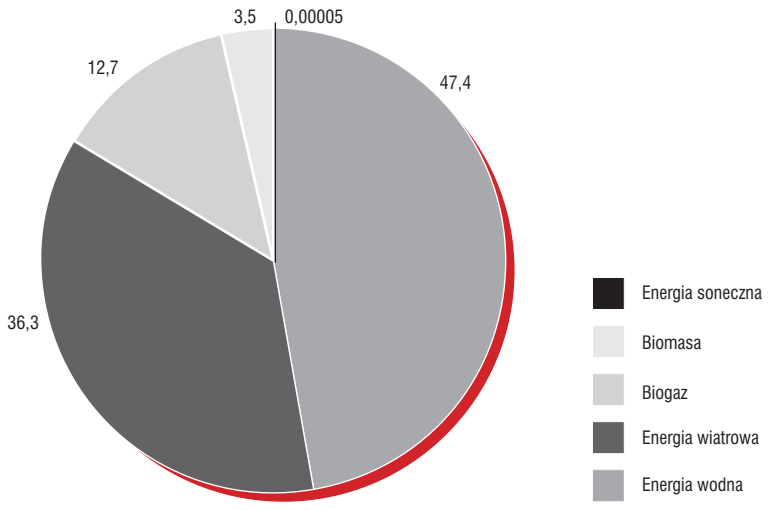
2.1.4. Energetyka wiatrowa

Realny potencjał ekonomiczny energetyki wiatrowej wynosi 445 PJ (z czego na lądzie 337 PJ, zaś na morzu – 67 PJ). W 2009 roku w Polsce zainstalowano urządzenia o mocy 666,332 MW, zaś produkcja energii elektrycznej wyniosła 499 235,352 MWh. Obszary o szczególnie dobrych warunkach wiatrowych w Polsce to wybrzeże Morza Bałtyckiego, zwłaszcza część zachodnia oraz północno-wschodni kraniec Polski. Rozważając budowę elektrowni wiatrowej, można także brać pod uwagę inne tereny , zwłaszcza charakteryzujące się zwiększoną wysokością nad poziomem morza, bez przeszkód terenowych oraz niezalesione obszary wzgórz i wzniesień Polski południowej. Tereny taki można wskazać w Bieszczadach, na Podgórzu Dynowskim, Garbie Lubawskim, w okolicach Kielc. Dotychczasowe fragmentaryczne pomiary dokonywane na tych terenach wskazują na istotny potencjał energii wiatru.

Potencjał energetyczny wiatru szacuje się na poziomie 6,0-8,0 TWh energii elektrycznej rocznie.

Z przyjętych przez rząd założeń wynika, że w 2010 roku elektrownie wiatrowe mają wytwarzać 2,3% krajowego zużycia energii. Aby to było możliwe, konieczne jest zainstalowanie co najmniej 2000 MW mocy w energetyce wiatrowej. Przy obecnym wzroście liczby i mocy zainstalowanej elektrowni wiatrowych (w 2009 roku wzrost wyniósł ponad 40%) wydaje się to możliwe do osiągnięcia. [wykres 1]

WYKRES 1. **Udział poszczególnych rodzajów źródeł energii w produkcji energii odnawialnej w Polsce ogółem (2009 rok)**

Źródło: URE, 2009

2.1.5. Energetyka biomasowa

Biomasa w Polsce uznana jest za odnawialne źródło energii o największych zasobach już obecnie można konkurować z paliwami kopalnymi. Może ona być wykorzystywana do celów energetycznych w procesach bezpośredniego spalania biopaliw stałych, gazowych lub przetwarzania na paliwa ciekłe, zarówno do produkcji energii elektrycznej, jak i cieplnej. Obecnie zasoby biomasy stałej związane są z wykorzystaniem nadwyżek słomy i siana, odpadów drzewnych, upraw roślin energetycznych oraz wykorzystywania odpadów z produkcji rolnej w tym biogazu. Dlatego też skoncentrowane są one na obszarach intensywnej produkcji rolnej. W najbliższym dziesięcioleciu w Polsce przewiduje się wykorzystanie dla celów energetycznych, tj. przetworzenie na energię cieplną następujących produktów:

- słoma roślin zbożowych;
- gałęzie z przecinek sadów oraz inne odpady produkcji roślin i warzyw;
- zrębki z upraw roślin energetycznych, m.in. wierzby, ślazowca, róży bezkończowej;
- alkohole (surowce: ziemniak, burak cukrowy, zboże) jako dodatki do benzyn silników gaźnikowych;
- olej rzepakowy (surowce: rzepak uprawiany na gruntach częściowo skażonych), jako paliwo do silników wysokoprężnych;
- biogaz z nawozu organicznego produkcji zwierzęcej;
- biogaz z osadów ściekowych, odpadów komunalnych, płynnych i stałych

- drzewa i gałęzie z przecinek i cięć sanitarnych lasów;
- gałęzie z cięć produkcyjnych;
- odpady z przemysłu drzewnego, trociny itp.;
- plantacje lasów energetycznych liściastych (grubizna do budowy domów jednorodzinnych), czuby i gałęzie pocięte na pułapki do spalania w piecach grzewczych o mocy cieplnej około 200 kW.

Biomasa jest źródłem wykorzystywanym głównie do produkcji energii cieplnej w obiektach o małej i średniej mocy w generacji rozproszonej (indywidualne piece i lokalne kotłownie) oraz do produkcji energii elektrycznej w kondensacyjnych kotłach węglowych elektrociepłowni dużych mocy w procesie współspalania. Realny potencjał ekonomiczny wynosi 600 PJ, drewna opałowego (lasy) – 24 PJ, upraw energetycznych – 287 PJ. W Polsce w 2009 roku w elektrowniach wykorzystujących biomasę zainstalowano urządzenia o mocy 246,490 MW. W tym czasie wytworzono 334 015,572 MWh energii elektrycznej. Ogółem w Polsce działa 125 elektrowni biogazowych (o łącznej mocy 70.887 MW) i 15 elektrowni biomasowych (252.490).

3. Sektor Odnawialnych Źródeł Energii w Polsce Wschodniej

Każde z pięciu województw Polski Wschodniej dysponuje zróżnicowanym potencjałem poszczególnych technologii wytwarzania energii z źródeł odnawialnych. Największy potencjał ma w tym względzie województwo podlaskie, mniejszy – województwa warmińsko-mazurskiego i lubelskiego oraz najniższy – w porównaniu z pozostałymi województwami regionu Polski Wschodniej – województwa świętokrzyskie i podkarpackie. [tabela 6]

Jednakże mimo względnej najwyższej atrakcyjności województwa podlaskiego dla produkcji energii odnawialnej, to w województwie podkarpackim – czyli najmniej atrakcyjnym dla tego typu działalności – produkuje się najwięcej energii odnawialnej, to w województwie podkarpackim – czyli najmniej atrakcyjnym dla tego typu działalności – produkuje się najwięcej energii odnawialnej.

3.1. Wielkość i struktura sektora OZE

Udział poszczególnych województw w produkcji energii odnawialnej w Polsce jest niski. Największy udział w produkcji energii odnawialnej w Polsce ma województwo podkarpackie (12,3%), zaś najmniejszy – województwo lubelskie (0,3%). Pozostałe województwa mają niewiele wyższy udział w produkcji energii odnawialnej w Polsce: województwo świętokrzyskie (1%), podlaskie (2,4%)

TABELA 6. **Potencjał energetyki odnawialnej w Polsce Wschodniej**

Województwo	Ocena atrakcyjności	Najbardziej potencjalne technologie produkcji energii odnawialnej
lubelskie	średnia	energetyka słoneczna, energetyka wiatrowa, biogaz
podkarpackie	niska	energetyka wiatrowa, biomasa stała
podlaskie	wysoka	energetyka wiatrowa, biomasa stała, biogaz
świętokrzyskie	niska	energetyka słoneczna
warmińsko-mazurskie	średnia	energetyka wiatrowa, biomasa stała

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych IEO Instytutu Energetyki Odnawialnej

i warmińsko-mazurskie (3,3%). Jednakże jeśli wziąć pod uwagę udział województw Polski Wschodniej w produkcji określonych rodzajów energii odnawialnej w kilku przypadkach udział województw regionu Polski Wschodniej jest znaczący w skali kraju. Dotyczy to zwłaszcza województwa podkarpackiego, którego udział w produkcji energii wodnej wynosi 21,9% w skali kraju oraz województw warmińsko-mazurskiego i podlaskiego, których udział w krajowej produkcji wiatrowej wynosi odpowiednio 6,6% i 6,1%. [tabela 7]

Infrastruktura produkcyjna Polski Wschodniej w sektorze energii odnawialnej składa się z 224 elektrowni – 25 biogazowych, 7 biomasowych, 31 wiatrowych oraz 161 wodnych. Ogółem Polska Wschodnia produkuje 384.409 MW energii odnawialnej, co stanowi 19,3% produkcji energii odnawialnej w Polsce, przy czym najwięcej produkuje się energii wodnej 222.128 MW (57,8% energii odnawialnej produkowanej w Polsce Wschodniej) oraz energii wiatrowej (123.409 MW, 32,1%). Produkcja energii odnawialnej z pozostałych źródeł w Polsce Wschodniej to 38.872 MW. [tabela 8]

3.2. Największe firmy i inwestorzy zagraniczni

Wśród firm działających w sektorze odnawialnych źródeł energii duża ich część to firmy zagraniczne . Jednakże ich większość koncentruje się na energii wiatrowej i w mniejszym stopniu na biomasie. Tutaj ich udział jest największy (mowa tu zarówno o bezpośrednich inwestorach, jak i zagranicznych funduszach inwestycyjnych skoncentrowanych na rozwój energii odnawialnej, takich jak: hiszpański Taiga Mistral, brytyjski Continental Wind Partners, Eco-Wind Construction z Luksemburga, czy działający w całej Europie Centralnej CEZ Group). Firmy z kapitałem zagranicznym najchętniej inwestują w Polsce, gdzie cena za świadectwo wytworzenia 1 MWh energii odnawialnej jest jedną z wyższych w Europie. Zgodnie z danymi Urzędu Regulacji Energetyki (URE), w 2009 roku cena energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych wynosiła 155,44 PLN/MWh, a wysokość opłaty zastępczej 258,89 PLN/MWh. Daje to sumę gwarantowanych przychodów w wysokości 414,33 PLN za każdą

TABELA 7. **Produkcja energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii w Polsce Wschodniej (w GWh)**

Województwo	2006	2007	2008
lubelskie	17,0	20,7	35,8
podkarpackie	154,0	156,7	186,2
podlaskie	8,0	9,9	16,5
świętokrzyskie	7,0	9,9	10,1
warmińsko-mazurskie	51,0	74,4	62,3
razem	237,0	271,6	310,9

Źródło: GUS, 2006-2008

TABELA 8. **Elektrownie w Polsce Wschodniej według źródła energii odnawialnej**

Typ		lubelskie		podkarpackie		podlaskie		świętokrzyskie		warmińsko--mazurskie	
		1	2	1	2	1	2	1	2	1	2
biogazowe	biogaz z oczyszczalni ścieków	2	0.960	6	2.248	3	1.592	2	0.980	4	1.226
	biogaz składowiskowy	1	0.500	3	1.764	1	0.700	1	0.360	2	1.142
biomasowe	biomasa z odpadów leśnych, rolniczych i ogrodowych			1	0.580			1	1.900	1	0.220
	biomasa mieszana			1	6.000			1	10.800		
	biomasa z odpadów przemysłowych drewno-pochodnych i celulozowo--papierniczych	1								1	0.500
wiatrowe	lądowe	1	2.600	13	26.630	5	44.449	3	3.955	9	47.775
wodne	przepływowe do 0,3 MW			9	0.649	11	0.765	32	1.602	75	5.619
	przepływowe do 1 MW			1	0.825			1	0.450	7	3.796
	przepływowe do 5 MW									2	4.800
	przepływowe do 10 MW			1	8.300						
	szczytowo-pompowe			1	198.600						

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych URE, stan na 05.2010 r.

TABELA 9. **Największe firmy działające w sektorze energii odnawialnej**

Firma	Zakres działania	Inwestycje	Siedziba
Electrabel Zielona Energia Sp. z o.o.	kotły biomasowe elektrownie biomasowe	elektrownia w Połcu	Polska
EPA Sp. z o.o.	energetyka wiatrowa	Farma Wiatrowa Zagórze	Polska
RP Global Poland Sp. z o.o.	projekty elektrowni wodnych i wiatrowych	farmy wiatrowe na Pomorzu	Austria-Hiszpania
RWE Renewables Polska Sp. z o.o.	projekty, budowa i eksploatacja farm wiatrowych	Park Wiatrowy Suwałki	Niemcy-Polska
Sevivon Sp. z o.o.	przygotowanie, projektowanie i nadzór nad budową farm wiatrowych	przede wszystkim Polska Płn.	Niemcy-Polska
Vatenfall	eksploatacja turbin wiatrowych	właściciel farmy wiatrowej w Zagórzu	Szwecja
Vortex Polska Sp z o.o.	planowanie, finansowanie, budowa i zarządzanie parkami wiatrowymi	aktualna budowa 5 farm wiatrowych (łączna moc 180 MW)	Niemcy

Źródło: Ppracowanie własne na podstawie danych firm

wytworzoną megawatogodzinę i jest znaczącą zachętą dla inwestorów. [tabela 9]

W październiku 2009 roku w Mieleszynie została oficjalnie otwarta największa elektrownia wiatrowa w Polsce o łącznej mocy 120 MW. Inwestorem jest forma Neolica Polska Sp. z o.o., należąca do grupy Energias de Portugal (EDP). Wśród największych inwestorów zagranicznych należy wymienić m.in. duński Greentech Energy Systems, Polen Invest (Poldanor – biogazownie) i LM Glasfiber (producent turbin), hiszpańskie firmy Acciona, Fersa, Green Source (bipaliwa), Prio (Martifer Group – bipaliwa) i Iberdrola, E. ON i Prokon z Niemiec, Green Baer z Luksemburga, Grupo Meneses z Portugalii, International Wind Power z Austrii, Invenergy z USA, Mitsui (J-Power) z Japonii, KDE Energy z Holandii, zaś wśród polskich firm – Avallon i EnergoPartners z Poznania, Baltic Wind, PGE Energia odnawialna, Renovatio Power Polska z Warszawy. Tauron Polska Energia z Katowic, Domrel ze Szczecina, Energa Invest i Eurowind Services z Gdańska, Grupa Partnerska 3E/ Nowa Energoa z Gdynii. Zaangażowanie znanych firm zagranicznych w energię wiatrową w Polsce generuje także inwestycje w sektory około branżowe. Rozwój farm wiatrowych spowodował napływ firm produkujących np. turbiny wiatrowe. [wykres 2]

3.3. Organizacje klastrowe

Na terenie Polski Wschodniej funkcjonuje 59 klastrów (działających jako już uformowane klastry i jako inicjatywy klastrowe). Są one związane z wiodącymi dla Polski Wschodniej sektorami gospodarki . Najwięcej, bo aż 21 znajduje się w województwie lubelskim. [tabela 10]

W regionie Polski Wschodniej funkcjonuje 5 (6) klastrów zajmujących się problematyką badawczą i produkcyjną odnawialnych źródeł energii.

3.3.1. Lubelski Klaster Ekoenergetyczny

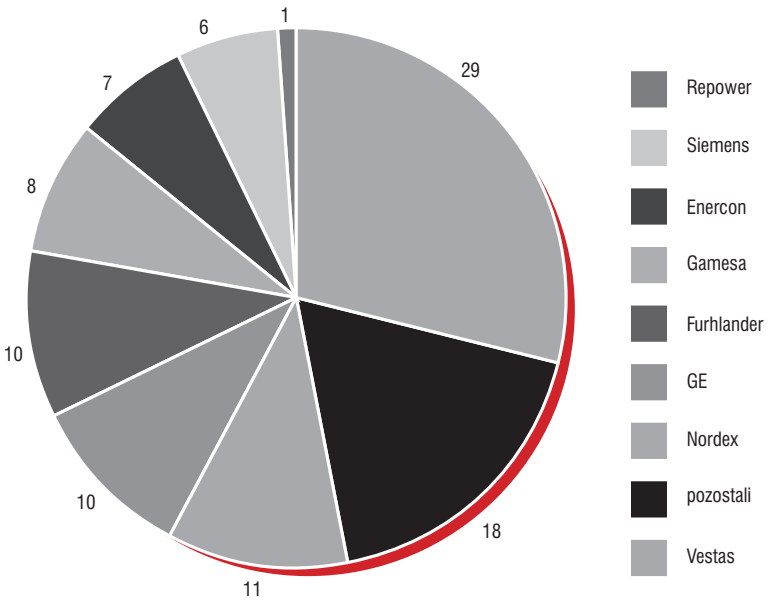
Klaster został utworzony z inicjatywy Fundacji Rozwoju Lubelszczyzny. Wizją klastra jest przekształcenie regionu lubelskiego w przodujący w Europie region w produkcji energii odnawialnej. Misją klastra jest wpieranie wszelkich działań związanych ze zrównoważonym wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii w oparciu o potencjał województwa lubelskiego poprzez opracowanie i wdrażanie innowacji technologicznych, produkcyjnych i procesowych oraz popularyzację odnawialnych źródeł energii w regionie.

TABELA 10. **Klastry i inicjatywy klastrowe na terenie Polski Wschodniej**

	Funkcjonujące klastry	Inicjatywy klastrowe
lubelskie	6	15
podkarpackie	4	8
podlaskie	4	4
świętokrzyskie	6	5
warmińsko-mazurskie	4	3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze strony www.pai.gov.pl/Klastry/index.html

WYKRES 2. **Rynek dostawców turbin wiatrowych w Polsce (w %)**

Źródło: Wind Power In Poland, stan na 12.2009 r.

W gronie partnerów klastra znajduje się 31 przedsiębiorców, z czego 18 to mikroprzedsiębiorcy, 3 – mali przedsiębiorcy, 6 – średni, a 4 to duże firmy, a także fundacje, 4 jednostki samorządu terytorialnego, jednostka państwowa z osobowością prawną i 5 jednostek naukowo-badawczych.

3.3.2. Małopolsko-Podkarpacki Klaster Czystej Energii

We wrześniu 2006 roku podpisano porozumienie o utworzeniu Małopolsko-Podkarpackiego Klastra Czystej Energii. Porozumienie podpisali przedstawiciele różnych instytucji i organizacji, przede wszystkim z województw – małopolskiego i podkarpackiego, ale także śląskiego. Marszałkowie województw podkarpackiego i małopolskiego, Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie, Uniwersytet Jagielloński, Politechnika Krakowska, Akademia Rolnicza z Krakowa oraz Politechnika Rzeszowska, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Krośnie, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Tarnowie, Instytut Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią PAN w Krakowie, Instytut Fizyki Jądrowej PAN w Krakowie, Instytut Nafty i Gazu w Krakowie, Podkarpacka Agencja Energetyczna w Rzeszowie, Małopolska Agencja Energii i Środowiska Sp. z o.o. w Krakowie, Polskie Stowarzyszenie Wodoru i Ogniw Paliwowych w Krakowie, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie, Rzeszowski Zakład Energetyczny S.A. w Rzeszowie oraz Elektrociepłownia Kraków S.A. w Krakowie, PGKiM Ciepłownia Nowa Dęba Zakład Czynników Energetycznych Sp. z o.o. w Nowej Dębie, Elektrownia Stalowa Wola S.A. w Stalowej Woli, Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A. w Warszawie – Oddział w Sanoku, Południowy Koncern Energetyczny S.A. W Oświęcimiu, Energetyka Dwory Sp. z o.o. w Oświęcimiu oraz Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Przemysłu Chemicznego Oddział w Oświęcimiu, czyli przedstawiciele instytutów naukowo-badawczych, agencji, funduszy i stowarzyszeń regionalnych zajmujących się problematyką energetyczną oraz przedsiębiorstw pozyskujących i wytwarzających nośniki energii.

Głównym celem działalności tego klastra jest wzrost pozyskania czystej energii regionie dla ochrony środowiska przyrodniczego, a także koncentracja badań naukowych w tym obszarze oraz wzrost bezpieczeństwa energetycznego kraju. Program badawczy klastra zakłada realizację m.in. takich zadań, jak wzrost pozyskania energii ze źródeł odnawialnych (energii wodnej, wiatrowej, słonecznej, biomasy, geotermalnej) oraz energetycznego wykorzystania odpadów, lokalnego wykorzystania gazu ziemnego i ropy naftowej, wykorzystania metanu, pokładów węgla kamiennego, sekwestrację dwutlenku węgla w wyeksploatowanych strukturach geologicznych złóż węglowodorów, wykorzystanie sprężonego gazu ziemnego do napędu pojazdów w komunikacji miejskiej, wykorzystanie wodoru, zero emisyjna produkcja paliw płynnych synergii węgla z energią jądrową, oszczędność energii w energetyce, budownictwie, transporcie i gospodarstwach domowych.

3.3.3. Biomasa Świętokrzyska

Klaster producentów biomasy dla potrzeb energetyki w województwie świętokrzyskim. Celem klastra jest wdrożenie w województwie świętokrzyskim systemu produkcji energii cieplnej opartego na odnawialnych źródłach energii. Główne działania klastra to analiza ekonomicznych, finansowych i technicznych aspektów wykorzystania biomasy, opracowanie systemu logistyki pozyskiwania, produkcji, transportu i przetwarzania biomasy, wdrożenie systemu opartego na wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii w województwie świętokrzyskim oraz wdrożenie systemu produkcji energii cieplnej i elektrycznej w województwie świętokrzyskim.

Funkcjonowanie klastra przyczynić się ma do wykorzystania biomasy drewnianej do produkcji energii cieplnej i energetycznej w regionie świętokrzyskim, pobudzania aktywności gospodarczej zwłaszcza w tych powiatach i gminach, w których istnieje duży areał gruntów rolnych, ugorów, obszarów zalesionych, odpadów drewna.

3.3.4. Bałtycki Klaster Ekoenergetyczny (BKEE)

Jest wspólną inicjatywą Instytutu Maszyn Przepływowych PAN, Uniwersytety Warmińsko-Mazurskiego, Politechniki Gdańskiej, Politechniki Koszalińskiej oraz Marszałków i Samorządów Województwa Pomorskiego i Warmińsko-Mazurskiego, a także podmiotów Gospodarczych i stowarzyszeń mających siedzibę w tych województwach. Obejmuje swym zasięgiem obszar Polski północnej od Koszalina przez województwo pomorskie po wschodnie krańce województwa warmińsko-mazurskiego. Celem strategicznym BKEE jest skoordynowanie realizacji regionalnych Strategii Energetyki (RSE) w zakresie szeroko pojętej ekoenergii, głównie poprzez zwiększenie efektywności absorpcji regionalnych i centralnych funduszy UE w Makroregionie oraz ułatwienie kontaktów w ramach współpracy międzynarodowej UE. Szczegól-

nym celem BKEE jest wdrożenie idei szeroko rozumianej Kogeneracji rozproszonej, tj. jednoczesnego wytwarzania energii cieplnej i elektrycznej w małej i średniej skali, w oparciu o odnawialne źródła energii, zwłaszcza biomasę, a także energię wodną, słoneczną, wiatrową. Działania w ramach BKEE mają na celu: zmniejszenie udziału paliw kopalnych jako źródeł energii pierwotnej, przy znaczącym wzroście wykorzystania biopaliw oraz innych odnawialnych źródeł energii, stymulowanie rozwoju nowych technologii w obszarze zielonej energii i kształcenie specjalistów, wspieranie produkcji urządzeń do bioenergetyki oraz popularyzowanie technologii energooszczędnych. Działalność BKEE materializuje się m.in. poprzez tworzenie Kompleksów Agroenergetycznych oraz małych i średnich siłowni kogeneracyjnych.

W skład klastra wchodzą obecnie przedstawiciele samorządów: Kwidzynia, Lidzbarku Warmińskiego, Nowego Miasta Lubawskiego, Słupska, Gniewina, Gołdapi, Górowa Iławeckiego, Ornety, Kisielic, Kępic oraz Pomorskiego Stowarzyszenia Gmin Wiejskich, instytucji naukowych, takich jak Instytut Maszyn Przepływowych PAN w Gdańsku, Politechniki: Gdańska, Koszalińska, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski, Instytut Morski w Gdańsku, Instytut Energetyki i Instytut Elektrotechniki oraz przedstawiciele przemysłu – grupa 56 przedsiębiorstw.

3.3.5. Warmińsko-Mazurski Klaster Razem Cieplej

Powołany w 2007 roku przez Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Cieplnej w Olsztynie. Nadrzędnym celem jego powołania było wyzwolenie woli współpracy, kooperacji i integracji branżowej poprzez stworzenie nowych możliwości w zakresie innowacyjności, nowych technologii, dostępu do wiedzy, mocniejszego wsparcia przez jednostki samorządowe będące zazwyczaj właścicielami spółek ciepłowniczych.

Klaster Razem Cieplej ma przyczynić się do rozwoju sektora ciepłowniczego dzięki podniesieniu konkurencyjności przedsiębiorstw ciepłowniczych, dywersyfikacji ich działalności, przyczynienia się do postrzegania regionu jako ważnego ośrodka produkcji i dystrybucji energii cieplnej przyjaznej dla środowiska i wykorzystującego przy tym coraz częściej Odnawialne Źródła Energii. Przystąpiło do niego dwanaście przedsiębiorstw energetyki cieplnej z regionu, dziesięć jednostek samorządowych (Urząd Marszałkowski, urzędy miast w Olsztynie, Barczewie, Bartoszycach, Działdowie, Iławie, Korszach, Morągu, Olsztynku i Ostródzie) i dwie instytucje: Uniwersytet Warmińsko-Mazurski oraz Warmińsko-Mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego. W 2008 roku do klastra przyjęto trzech nowych członków – ZEC Dobre Miasto, PEC Termex ze Szczytna i – PEC Giżycko.

3.3.6. Kętrzyński Klaster Energii Odnawialnej

Inicjatywa Kętrzyńskiego Klastra Energii Odnawialnej zawiązała się w maju 2007 roku, gdy podpisano porozumienie, którego sygnatariuszami byli przedstawiciele

Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego (Centrum Badań Energii Odnawialnej), Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego, gminy Kętrzyn oraz spółki Akwawit-Brasco. Wymienione podmioty wyraziły chęć współpracy przy utworzeniu Kętrzyńskiego Klastra Energii Odnawialnej. Inicjatywa ta, będąca w fazie realizacji, ma zostać zlokalizowana na terenie dawnej cukrowni w Kętrzynie. Głównym celem działania jest wytwarzanie tzw. czystej energii, w tym produkcja biopaliw i biokomponentów. Przetwarzane będą np. odpady komunalne, obornik, zboża. Rola Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego ma polegać na opracowaniu nowych technologii i czuwaniu nad ich wdrażaniem oraz wspomaganiu tworzenia zaplecza badawczo-rozwojowego.

Warto wspomnieć, że Uniwersytet Warmińsko-Mazurski jest jednym z najbardziej aktywnych w dziedzinie właśnie odnawialnych źródeł energii . To tutaj działają m.in. Centrum Badań Energii Odnawialnej (CBEO) w Olsztynie powołane w listopadzie 2006 roku. Misją Centrum jest integrowanie działań środowiska naukowego, samorządowego i gospodarczego w tworzeniu i wdrażaniu nowych technologii zakresu energii odnawialnej. Celem działalności Centrum jest także prowadzenie badań naukowych

nad nowymi technologiami energetyki odnawialnej oraz tworzenie funkcjonalnych instalacji energetycznych będących warsztatem badawczym, źródłem pozyskiwania i dystrybucji energii oraz baza działalności edukacyjnej, upowszechnieniowej i promocyjnej. W strategii rozwoju Centrum zakłada się tworzenie regionu wiedzy o innowacyjnych technologiach energetyki odnawialnej przyjaznych środowisku, w którym efekty badań naukowych znajdują praktyczne zastosowanie i przekładają się na sukces komercyjny zaangażowanych podmiotów gospodarczych.

Od 2008 roku Centrum realizuje projekt badawczy pt.: „Modelowe kompleksy agroenergetyczne jako przykład Kogeneracji rozproszonej opartej na lokalnych i odnawialnych źródłach energii", którego zasadniczym celem jest opracowanie nowych technologii pozyskiwania i przetwarzania nośników bioenergii oraz nowych technologii konwersji tej energii do użytecznej energii cieplnej i elektrycznej. Technologie te stworzą podstawy do budowy gniazd energetycznych opartych na lokalnych zasobach odnawialnych źródeł energii, w tym zwłaszcza biomasy i przyczynią się do budowy kompleksów agroenergetycznych. Kompleksy takie są najbardziej efektywną firmą realizacji tzw. kogeneracji rozproszonej w małej skali.

3.4. Perspektywy rozwoju sektora

Jak wynika z raportu – Planowane inwestycje w energię odnawialną w latach 2009-2022 – blisko 80% firm biorących udział w badaniu zadeklarowało, że w ciągu najbliższych trzech lat zamierza zainwestować w chociażby jeden z sektorów energetyki odnawialnej.

Wśród przyszłych inwestorów największym zainteresowaniem cieszy się energetyka wiatrowa. Działania w tym sektorze zadeklarowało aż 89,5% ankietowanych. Na całym świecie, a w szczególności w Unii Europejskiej, energia wiatrowa jest najszybciej rozwijającym się źródłem energii odnawialnej, a polski rynek energii wiatrowej ma największy potencjał wzrostu w całej Europie Środkowo-Wschodniej. Ankietowani najczęściej deklarowali, że są zainteresowani budową w najbliższej przyszłości farm wiatrowych (średnia moc 360 MW). W przypadku sektora biomasy najczęściej deklarowane inwestycje to budowa ciepłowni bądź elektrociepłowni (średnia moc 5 MW). Firmy zainteresowane prowadzeniem inwestycji związanych z biogazem najchętniej podejmą się budowy biogazowi (średnia moc 7 MW) bądź nabędą projekt/udziały od dewelopera.

Do wymienionych trzech rodzajów energii odnawialnej jako najbardziej atrakcyjnych w przyszłości, w kontekście kolejnych inwestycji dodać należy także energetykę wodną. W Polsce bowiem największym źródłem energii odnawialnej jest duża i mała energetyka wodna. Sektor te będzie w przyszłości rozwijać się głównie w oparciu o modernizację starych elektrowni o dużych mocach wytwórczych, jak również małych elektrowni wodnych mocy do 5 MW.

Jako misję na realizację planowanej inwestycji wskazywano najczęściej północną część Polski (województwo pomorskie, zachodniopomorskie, kujawsko-pomorskie i warmińsko-mazurskie). Są to zazwyczaj regiony o najbardziej sprzyjających warunkach dla pozyskiwania energii wiatrowej.

Biorąc pod uwagę, z jednej strony prognozy rozwoju wykorzystania odnawialnych źródeł energii, z drugiej zaś potencjał ekonomiczny województw Polski Wschodniej – zwłaszcza w zakresie biomasy, biogazu, energii wiatrowej wodnej, należy oczekiwać, iż jednym z najistotniejszych regionów Polski, w którym odnawialne źródła energii będą się rozwijać jest właśnie Polska Wschodnia.

4. Zachęty inwestycyjne – pomoc publiczna

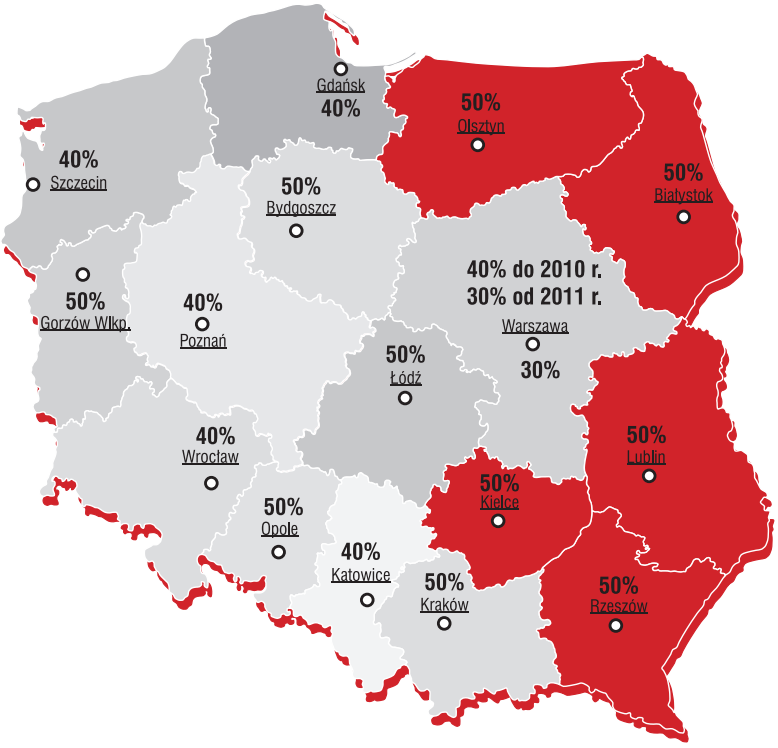
Zgodnie z mapą publicznej pomocy regionalnej, inwestorzy inwestujący w nowe przedsięwzięcia w Polsce Wschodniej mogą liczyć na najwyższy możliwy poziom wsparcia, jaki można uzyskać w Unii Europejskiej. Mogą oni otrzymać wsparcie z różnych źródeł równe 50% kosztów kwalifikowanych nowego projektu (w przypadku małych i średnich firm wsparcie może być powiększone odpowiednio do 70% i 60%).

Polska oferuje atrakcyjny system zachęt inwestycyjnych przeznaczonych na wspieranie nowych inwestycji w regionach. Składają się na niego przede wszystkim:

- zwolnienie z podatku dochodowego w specjalnych strefach ekonomicznych;
- zwolnienie z podatku od nieruchomości;
- dotacje celowe z budżetu państwa;
- granty finansowe z funduszy strukturalnych UE.

Wszystkie te formy zachęt inwestycyjnych wiążą się, co do zasady, z udzielaniem pomocy publicznej w postaci regionalnej pomocy inwestycyjnej.

MAPA 2. **Mapa pomocy regionalnej na lata 2007-2013**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie MRR, 2010 r.

4.1. Regionalna pomoc inwestycyjna

Regionalna pomoc inwestycyjna jest pomocą udzielaną na tzw. **inwestycje początkowe**, które polegają na inwestycji w aktywa materialne oraz niematerialne i prawne związane z:

- utworzeniem nowego przedsiębiorstwa;
- rozbudową istniejącego przedsiębiorstwa;
- dywersyfikacją produkcji istniejącego przedsiębiorstwa przez wprowadzenie nowych, dodatkowych produktów;
- wprowadzeniem zasadniczej zmiany w procesie produkcyjnym istniejącego przedsiębiorstwa.

Aktywa materialne – to m.in. grunty, budynki, budowle oraz urządzenia.

Aktywa niematerialne i prawne – oznaczają aktywa związane z transferem technologii poprzez nabycie praw patentowych, licencji, know-how lub nieopatentowanej wiedzy technicznej. Za nową inwestycję nie uznaje się inwestycji odtworzeniowych.

Regionalną pomoc inwestycyjną oblicza się na dwa sposoby:

- w odniesieniu do ponoszonych nakładów inwestycyjnych
- w odniesieniu do dwuletnich kosztów zatrudnienia pracowników na nowo tworzonych miejscach pracy (koszty wynagrodzenia brutto oraz koszty składek na ubezpieczenia społeczne).

Utworzenie nowych miejsc pracy – oznacza przyrost netto zatrudnienia w danym przedsiębiorstwie, w porównaniu ze średnią z poprzednich 12 miesięcy.

4.2. Efekt zachęty

Dopuszczalność udzielania pomocy regionalnej zależy od spełnienia tzw. **efektu zachęty**. Oznacza on obowiązek złożenia wniosku o przyznanie pomocy przed rozpoczęciem projektu inwestycyjnego, a dodatkowo, w przypadku dużych przedsiębiorstw, konieczne jest wykazanie, że wnioskowana pomoc spowoduje:

- znaczące zwiększenie rozmiaru, zasięgu lub zwiększenie całkowitej kwoty wydanej przez beneficjenta na projekt;
- znaczące przyspieszenie zakończenia projektu.

Efekt zachęty jest również spełniony, jeżeli w przypadku braku pomocy, projekt nie zostałby zrealizowany w danym obszarze objętym pomocą (np. w innym kraju zamiast w Polsce).

4.3. Zasady udzielania pomocy publicznej

Maksymalna dopuszczalna pomoc regionalna na jeden projekt inwestycyjny to wynik iloczynu jej intensywności w danym regionie (patrz mapa pomocy regionalnej) oraz kosztów kwalifikowanych: nakładów inwestycyjnych lub dwuletnich kosztów zatrudnienia pracowników – jeśli pomoc przyznawana jest na tworzenie nowych miejsc pracy. [mapa 2].

W przypadku dużych projektów inwestycyjnych (gdy koszty kwalifikowane przekraczają 50 mln EUR) ma zastosowanie mechanizm ograniczający maksymalną dopuszczalną pomoc regionalną, zgodnie ze wzorem:

maksymalna kwota pomocy = R x (50 + 0,50B + 0,34C)

gdzie: **R** – oznacza intensywność pomocy zgodnie z mapą pomocy regionalnej; **B** – wartość kosztów kwalifikowanych w przedziale od 50 do 100 mln EUR; **C** – wartość kosztów kwalifikowanych powyżej 100 mln EUR.

W latach 2007-2013 do pomocy regionalnej kwalifikują się następujące rodzaje kosztów:

- wydatki na grunty, budynki i budowle oraz maszyny/urządzenia,
- w przypadku MSP koszty analiz przygotowawczych oraz usług doradczych związanych z inwestycją (do 50% faktycznie poniesionych kosztów),
- koszty związane z nabyciem aktywów innych niż grunty, budynki/budowle, objętych najmem lub dzierżawą w formie leasingu finansowego (przynajmniej na 5 lub 3 lata w przypadku MSP) z obowiązkiem ich nabycia wraz z wygaśnięciem najmu lub dzierżawy,
- koszty inwestycji w aktywa niematerialne i prawne, przy czym w wypadku dużych przedsiębiorstw uwzględnia się je do wysokości 50% całkowitej kwoty wydatków kwalifikowanych.

W przypadku projektów realizowanych przez duże przedsiębiorstwa nabywane aktywa winny być nowe.

Przedsiębiorca, otrzymujący pomoc regionalną (niezależnie od jej formy) musi zagwarantować trwałość projektu, na który pomoc została przyznana. Oznacza to obowiązek utrzymania inwestycji w danym regionie przez okres przynajmniej 5 lat, a w przypadku małych i średnich przedsiębiorstw (dalej również jako MSP) przez okres przynajmniej 3 lat od zakończenia projektu. W przypadku, gdy pomoc została udzielona w związku z tworzeniem nowych miejsc pracy w wyniku realizacji nowej inwestycji, wówczas nowo utworzone miejsca pracy muszą być utrzymane przez okres przynajmniej 5 lat (lub 3 lat w przypadku MSP), od dnia ich utworzenia. Nowe miejsca pracy powinny być utworzone w ciągu 3 lat od zakończenia inwestycji.

4.4. Fundusze strukturalne UE

Na lata 2007-2013 Polsce zostało przyznanych około 67,3 mld EUR w ramach Polityki Spójności Unii Europejskiej. Oznacza to, że Polska jest w tym okresie największym beneficjentem funduszy strukturalnych spośród wszystkich państw UE.

Powyższa kwota została rozdysponowana pomiędzy 5 krajowych Programów Operacyjnych:

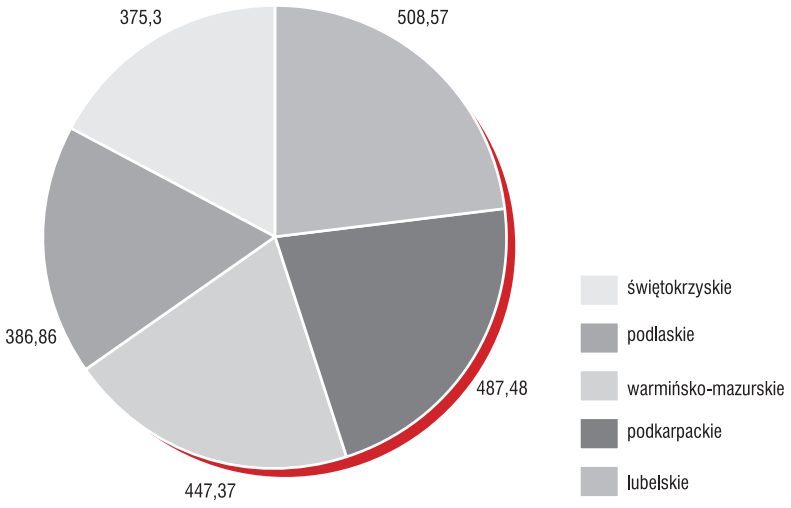
- Program Infrastruktura i Środowisko – 41,9% całości środków (27,9 mld EUR),
- Program Kapitał Ludzki – 14,6% całości środków (9,7 mld EUR),
- Program Innowacyjna Gospodarka – 12,4% całości środków (8,3 mld EUR),
- Program Rozwój Polski Wschodniej – 3,4% całości środków (2,3 mld EUR),
- Program Pomoc Techniczna – 0,8% całości środków (0,5 mld EUR).

Fundusze przyznane Polsce w ramach Polityki Spójności Unii Europejskiej trafiły również do 16 Regionalnych Programów Operacyjnych (RPO) – 24,9% całości środków (16,6 mld EUR) oraz do Programu Celu Europejskiej Współpracy Terytorialnej (0,7 mld EUR).

4.5. Programy dotyczące wyłącznie Polski Wschodniej

Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej (PO RPW) ma na celu przyśpieszenie tempa rozwoju społeczno-gospodarczego 5 województw Polski Wschodniej poprzez stymulowanie rozwoju gospodarki opartej na wiedzy, zwiększeniu dostępu do Internetu szerokopasmowego, rozwoju miast metropolitarnych, poprawie infrastruktury kolejowej oraz rozwoju turystyki [wykres 3].

WYKRES 3. **Łączna kwota w mln EUR na poszczególne województwa w ramach RPO**

Źródło: Komisja Europejska

5. Fundusze strukturalne Unii Europejskiej na lata 2007-2013

W ramach środków przeznaczonych na realizację polityki regionalnej Unii Europejskiej w Polsce na lata 2007--2013 (realizacja do 2015 r.) jest dostępne bezpośrednie wsparcie inwestycyjne dla przedsiębiorców w ramach:

1. Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka (program obejmuje całą Polskę).
2. Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej (program obejmuje 5 województw Polski Wschodniej).
3. Regionalnych Programów Operacyjnych Województwa: Warmińsko-Mazurskiego, Podlaskiego, Lubelskiego, Świętokrzyskiego i Podkarpackiego.
4. Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (program przeznaczony na całą Polskę, jak i poszczególne województwa).
5. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich.

5.1. Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka (PO IG)

PO IG Działanie 1.4 Wsparcie projektów celowych

Beneficjenci: firmy planujące prowadzenie badań, których celem ma być wynalezienie nowych produktów (usług) lub udoskonalenie tych, które już istnieją.

Dofinansowane działania: przygotowanie dokumentów potrzebnych do wprowadzenia nowych produktów (usług) na rynek.

Intensywność i kwota wsparcia:

Dla dużych firm:

- dotacje na badania przemysłowe – do 50% wydatków kwalifikowanych,
- dotacja na prace rozwojowe – do 25% wydatków kwalifikowanych.

Dla pozostałych:

- dotacja na badania przemysłowe – do 70% wydatków kwalifikowanych,
- dotacja na prace rozwojowe – do 45% wydatków kwalifikowanych,
- kwota dofinansowania – do **5 mln EUR**,
- całkowita wartość projektu do **50 mln EUR**.

Instytucja: Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (www.parp.gov.pl)

PO IG Działanie 4.1 Wsparcie wdrożeń wyników prac B+R

Beneficjenci: firmy kontynuujące prace badawczo-rozwojowe w postaci wdrożeń, które zostały już wcześniej dofinansowane z działania 1.4 Programu.

Dofinansowane działania: praktyczne zastosowanie wyników prac badawczych w firmie, na zastosowanie ulepszeń w produktach lub wprowadzenie nowych produktów (towarów lub usług).

Intensywność i kwota wsparcia:

- **mikro- i małe przedsiębiorstwa** – do 70%,
- **średnie przedsiębiorstwa** – do 60%,
- **duże przedsiębiorstwa** – do 50%,
- wartość projektu – do **50 mln EUR**,
- kwota wsparcia – do **20 mln PLN**.

Instytucja: Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (www.parp.gov.pl)

PO IG Działanie 4.2 Stymulowanie działalności B+R przedsiębiorstw oraz wsparcie w zakresie wzornictwa przemysłowego

Beneficjenci: małe i średnie przedsiębiorstwa prowadzące działalność i mające siedzibę, a w przypadku przedsiębiorców będących osobami fizycznymi – miejsce zamieszkania na terytorium RP.

Dofinansowane działania: rozwój działalności B+R w przedsiębiorstwach, wsparcie w zakresie opracowania wzoru przemysłowego lub użytkowego i wdrożenia go do produkcji.

Kwota wsparcia:

- w zakresie wzornictwa:
  - część inwestycyjna – **21 mln PLN**,
  - część szkoleniowa – **1 mln PLN**,
  - część doradcza – **600 tys. PLN**,
  - przedsiębiorcy prowadzący działalność w sektorze transportu drogowego – **100 tys. EUR**.
- w zakresie zwiększenia potencjału badawczo-rozwojowego:
  - część inwestycyjna – **1,4 mln PLN**,
  - część szkoleniowa – **100 tys. PLN**,
  - część doradcza – **100 tys. PLN**.

Instytucja: Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (www.parp.gov.pl)

PO IG 4.3 Kredyt technologiczny

Beneficjenci: mikro-, mali i średni przedsiębiorcy, planujący wdrożenie własnej lub nabytej nowej technologii oraz uruchomienie na jej podstawie wytwarzania nowych lub znacząco ulepszonych towarów, procesów lub usług.

Dofinansowane działania: inwestycje w zakresie wdrażania nowych technologii poprzez udzielenie MSP kredytu technologicznego z możliwością jego częściowej spłaty ze środków Funduszu Kredytu Technologicznego w formie premii technologicznej.

Kwota wsparcia:

- premia technologiczna – maks. do **4 mln PLN**.

Instytucja: Bank Gospodarstwa Krajowego (www.bgk.com.pl)

POIG 4.4 Nowe inwestycje o wysokim potencjale innowacyjnym

Beneficjenci: przedsiębiorstwa produkcyjne i usługowe dokonujące nowych inwestycji oraz niezbędnych dla ich realizacji projektów doradczych i szkoleniowych, obejmujących nabycie innowacyjnych rozwiązań technologicznych.

Kwota wsparcia:

- minimalna kwota wsparcia – **2,4 mln PLN**,
- maksymalna wartość projektu – **50 mln EUR**,
- maksymalna kwota wsparcia:
  - część inwestycyjna – **40 mln PLN**,
  - część doradcza – **1 mln PLN**,
  - część szkoleniowa – **1 mln PLN**.

Instytucja: Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (www.parp.gov.pl)

POIG 4.5 Wsparcie inwestycji o dużym znaczeniu dla gospodarki

POIG 4.5.1 Wsparcie inwestycji w sektorze produkcyjnym

Dofinansowane działania: nowe inwestycje o charakterze innowacyjnym, obejmujące zakup lub wdrożenie rozwiązania technologicznego, które jest stosowane na świecie przez okres nie dłuższy niż 3 lata lub wartość sprzedaży na świecie wyrobów lub usług wytworzonych w oparciu o tę technologię nie przekraczające 15% wartości sprzedaży w danej branży oraz spełniające poniższe warunki (łącznie): wydatki kwalifikowane nie mniejsze niż 160 mln zł oraz wzrost zatrudnienia netto nie mniejszy niż 150 osób.

Intensywność wsparcia:

- do 30% wydatków kwalifikowanych.

POIG 4.5.2 Wsparcie inwestycji w sektorze usług nowoczesnych

Dofinansowane działania: nowe inwestycje obejmujące zakup środków trwałych, wartości niematerialnych i prawnych oraz wzrost zatrudnienia netto nie mniejszy niż 100 osób, prowadzące do utworzenia lub rozbudowy:

- centrów usług wspólnych (np. finanse, księgowość, zarządzanie zasobami ludzkimi, administracja, zaplecze bankowe i ubezpieczeniowe, badania rynkowe),
- centrów IT (np. rozwój oprogramowania, testowanie aplikacji, projektowanie i wdrażanie sieci, optymalizacji produktu, zarządzanie bazami danych).

Intensywność wsparcia:

- do 30% wydatków kwalifikowanych.

POIG 4.5.2 Wsparcie inwestycji w sektorze usług nowoczesnych (projekty B+R)

Dofinansowane działania: nowe inwestycje dotyczące rozpoczęcia lub rozwoju działalności badawczo-rozwojowej przez jednostki organizacyjne lub wyodrębnione organizacyjnie jednostki rozpoczynające lub rozwijające działalność, obejmujące zakup środków trwałych, wartości niematerialnych i prawnych oraz wzrost zatrudnienia netto nie mniejszy niż 10 osób personelu B+R, prowadzące do utworzenia lub rozbudowy centrów badawczo-rozwojowych (np. centra usług inżynierskich, centra jakości)

Intensywność i kwota wsparcia:

- minimalna wartości wydatków kwalifikowanych – **od 2 mln PLN,**
- część inwestycyjna – maks. 70% wartości wydatków kwalifikowanych,
- część szkoleniowa – do 45% wartości wydatków kwalifikowanych, ale nie więcej niż **1 mln PLN**,
- część doradcza – do 50% wartości wydatków kwalifikowanych, ale nie więcej niż **600 tys. PLN**.

Instytucja: Ministerstwo Gospodarki (www.mg.gov.pl)

PO IG 5.1 Wspieranie rozwoju powiązań kooperacyjnych o znaczeniu ponadregionalnym

Beneficjenci: osoby prawne prowadzące powiązanie kooperacyjne.

Dofinansowane działania: wspólne przedsięwzięcia grup podmiotów mających na celu przygotowanie wspólnego produktu lub usługi o charakterze innowacyjnym i ich wprowadzenie na rynek.

Kwota wsparcia:

- część inwestycyjna – **20 mln PLN**,
- część doradcza – **400 tys. PLN**,
- część szkoleniowa – **1 mln PLN**,
- ekspansja rynkowa – **600 tys. PLN**.

Instytucja: Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (www.parp.gov.pl)

PO IG 5.3 Wspieranie ośrodków innowacyjności

Beneficjenci: wysoko wyspecjalizowane IOB świadczące usługi o wysokim potencjale rynkowo-technologicznym, w tym podmioty zarządzające parkami naukowo-technologicznymi, inkubatorami technologii, centrami zaawansowanych technologii, centrami produktywności, innymi ośrodkami specjalistycznych usług dla przedsiębiorców, w szczególności MSP.

Dofinansowane działania: doradztwo w zakresie przygotowania strategii rozwoju ośrodka uwzględniające potrzeby przedsiębiorców; doradztwo oraz promocja wynikające z realizowanej strategii rozwoju ośrodka; inwestycje wynikające z realizowanej strategii rozwoju ośrodka w zakresie rozbudowy lub modernizacji istniejącej infrastruktury technicznej; działania promocyjne wynikające z realizowanej strategii rozwoju ośrodka w zakresie promocji usług instytucji proinnowacyjnego otoczenia biznesu w środowisku lokalnym, regionalnym i międzynarodowym.

Minimalna wartość projektu: 40 mln PLN.

Instytucja: Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (www.parp.gov.pl)

PO IG 5.4 Zarządzanie własnością intelektualną

Beneficjenci: MSP (dla projektów 1, 2); Instytucje otoczenia biznesu (projekt 3)

Dofinansowane działania:
- pokrycie kosztów uzyskania ochrony własności przemysłowej,
- wsparcie dla przedsiębiorców na pokrycie kosztów związanych z postępowaniem w zakresie unieważnienia patentu, prawa ochronnego na wzór użytkowy albo prawa z rejestracji lub stwierdzenia wygaśnięcia patentu, prawa ochronnego na wzór użytkowy albo prawa z rejestracji,
- projekty dotyczące upowszechnienia wiedzy na temat korzyści wynikających z ochrony własności intelektualnej w przedsiębiorstwach.

Kwota wsparcia:
- uzyskanie ochrony prawa własności przemysłowej – **od 2 tys. PLN do 400 tys. PLN**,
- realizacja ochrony własności przemysłowej – **od 2 tys. PLN do 400 tys. PLN,**
- popularyzacja wiedzy w zakresie własności intelektualnej – **od 200 tys. do 2 mln PLN**.

Instytucja: Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (www.parp.gov.pl)

PO IG 6.1 Paszport do eksportu

Beneficjenci: małe i średnie przedsiębiorstwa (MSP).

Dofinansowane działania: pakiet usług dla przedsiębiorców składający się z doradztwa, wyszukiwania i doboru partnerów na rynku docelowym, udziału w imprezach targowo-wystawienniczych w charakterze wystawcy, udziału w branżowych misjach gospodarczych, uzyskanie niezbędnych dokumentów uprawniających do eksportowania produktów.

Kwota i intensywność wsparcia:
- przygotowanie planu rozwoju eksportu – **do 10 tys. PLN**,
- wdrożenie planu rozwoju eksportu – **do 200 tys. PLN** oraz do **50%** całkowitych wydatków kwalifikowanych.

Instytucja: Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (www.parp.gov.pl)

PO IG 8.1 Wspieranie działalności gospodarczej w dziedzinie gospodarki elektronicznej

Beneficjenci: mikro- i mali przedsiębiorcy prowadzący działalność gospodarczą nie dłużej niż 1 rok od dnia rejestracji oraz spółki kapitałowe w organizacji.

Dofinansowane działania: realizacja indywidualnych projektów beneficjentów, mających na celu świadczenie usług drogą elektroniczną i ewentualne wytworzenie produktów cyfrowych niezbędnych do świadczenia tych usług, które będą dofinansowywane przez okres 24 miesięcy ich realizacji od dnia rozpoczęcia realizacji projektu określonego w umowie o dofinansowanie.

Kwota wsparcia:
- wspieranie działalności gospodarczej w dziedzinie gospodarki elektronicznej – do 80% wydatków kwalifikowalnych projektu – **od 20 tys. PLN do 1 mln PLN.**

Instytucja: Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (www.parp.gov.pl)

PO IG 8.2 Wspieranie wdrażania elektronicznego biznesu typu B2B

Rodzaj dofinansowanych działań: przedsięwzięcia o charakterze technicznym (informatycznym) i organizacyjnym, prowadzące do realizacji procesów biznesowych w formie elektronicznej, obejmujących trzech lub więcej współpracujących przedsiębiorców; czas dofinansowania – do 24 miesięcy.

Kwota wsparcia: od 20 tys. PLN do 2 mln PLN.

PO IG 8.4 Zapewnienie dostępu do Internetu na etapie „ostatniej mili"

Beneficjenci: mikro-, mali i średni przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe non-profit.

Dofinansowane działania: budowa i utrzymanie dedykowanej infrastruktury teleinformatycznej stworzonej pomiędzy najbliższym lub najbardziej efektywnym punktem dystrybucji internetu a grupą docelową (na obszarze gminy może być realizowany więcej niż jeden projekt tego typu).

Minimalna kwota wsparcia: 30 tys. PLN.

Instytucja: Władza Wdrażająca Programy Europejskie (www.wwpe.gov.pl)

5.2. Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej

PO RPW 1.3 Wspieranie innowacji

Beneficjenci: uczelnie, jednostki naukowe, JST oraz związki i stowarzyszenia, instytucje wspierające rozwój innowacyjny regionu, przedsiębiorcy, agencje i fundacje rozwoju regionalnego i lokalnego, organizacje pozarządowe.

Dofinansowane działania:
- budowa i inne roboty budowlane oraz wyposażenie w sprzęt jednostek naukowych wraz z zatrudnieniem wykwalifikowanej kadry naukowej,
- budowa i inne roboty budowlane oraz uruchomienie parków przemysłowych, parków technologicznych oraz inkubatorów m.in.: technologicznych wraz z wyposażeniem znajdujących się w nich laboratoriów oraz zatrudnieniem wykwalifikowanej kadry naukowej,

- budowa i inne roboty budowlane wraz z uruchomieniem centrów doskonałości i centrów transferu technologii,
- tworzenie infrastruktury zaplecza badawczo-rozwojowego w przedsiębiorstwach wraz z zatrudnieniem wykwalifikowanej kadry naukowej,
- przygotowanie terenów inwestycyjnych na potrzeby stworzenia obszarów produkcyjnych oraz stref nowoczesnych usług (tj. centra logistyczne, parki maszynowe, parki technologiczne, inkubatory itp.) – kompleksowe przygotowanie terenu pod inwestycje wraz z budową dróg wewnętrznych i połączeniem ich z istniejącym układem komunikacyjnym oraz doprowadzeniem mediów.

Kwota kosztów kwalifikowalnych: minimum **4 mln PLN**.
Intensywność wsparcia: do **90%**.
Instytucja: Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (www.parp.gov.pl)

5.3. Regionalne Programy Operacyjne Województw Polski Wschodniej

Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego

PRO WM 1.1.6 Wsparcie na nowe inwestycje dla dużych przedsiębiorstw

Beneficjenci: duże przedsiębiorstwa, zatrudniające więcej niż 250 pracowników.
Dofinansowane działania: wsparcie nowych inwestycji w zakresie:

- **innowacji procesowych** – stosowania innowacyjnych w regionie metod produkcji,
- **innowacji produktowych** – dostarczania nowych lub znacząco ulepszonych towarów i usług,
- **innowacji organizacyjnych** – zmian dotyczących organizacji firmy.

Promowane są rozwiązania innowacyjne, nie stosowane do tej pory w regionie.
Kwota wsparcia:

- od **300 tys. PLN** do **4 mln PLN** (do 50% kwoty kosztów kwalifikowanych),
- wartość projektu: do **8 mln PLN**

Instytucja: Warmińsko-Mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Olsztynie (www.wmarr.olsztyn.pl)

RPO WM 1.1.7 Dotacje inwestycyjne dla mikroprzedsiębiorstw i sektora MŚP w zakresie innowacji i nowych technologii

Beneficjenci: mikro-, małe i średnie przedsiębiorstwa.
Dofinansowane działania: wprowadzenie nowoczesnych rozwiązań w procesie produkcji, dystrybucji oraz w samej organizacji firmy; tworzenie przez firmę nowych i nowoczesnych produktów; budowa lub przebudowa infrastruktury oraz na zakup sprzętu, który umożliwi zastosowanie nowoczesnych technologii, maszyn w procesie produkcyjnym.
Intensywność i kwota wsparcia:

- dotacja do **50%** kosztów kwalifikowanych projektu,
- wartość projektu: do **8 mln PLN**,
- kwota wsparcia: od **20 tys. PLN** do **2 mln PLN**.

Instytucja: Warmińsko-Mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Olsztynie (www.wmarr.olsztyn.pl)

RPO WM 1.1.9 Inne inwestycje w przedsiębiorstwa

Beneficjenci: mikro-, małe i średnie przedsiębiorstwa.
Dofinansowane działania: służące wzrostowi konkurencyjności przedsiębiorstw, dotacje inwestycji rozwojowych; inwestycje, w wyniku których zostaną utworzone nowe miejsca pracy lub, dzięki którym, zostaną utrzymane już istniejące.
Intensywność i kwota wsparcia:

- kwota wsparcia – od **10 tys. PLN** do **1,5 mln PLN**,
- poziom dofinansowania – do **50%**.

Instytucja: Warmińsko-Mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Olsztynie (www.wmarr.olsztyn.pl)

Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego

RPO WP 1.4.1 Mikroprzedsiębiorstwa

RPO 1.4.2 Małe i średnie przedsiębiorstwa

Beneficjenci: Promowane będą rozwiązania sprzyjające oszczędności surowców i energii oraz zmniejszaniu emisji szkodliwych substancji do środowiska. Pozyskane środki można przeznaczyć na zakup maszyn i urządzeń lub licencji, patentów, itp. Pomoc może być udzielona jedynie na nową inwestycję (w środki trwałe oraz wartości niematerialne i prawne) związaną z: utworzeniem nowego przedsiębiorstwa, rozbudową istniejącego przedsiębiorstwa, dywersyfikacją produkcji przedsiębiorstwa poprzez wprowadzenie nowych, dodatkowych produktów, zasadniczą zmianą dotyczącą procesu produkcyjnego w istniejącym przedsiębiorstwie.
Intensywność i kwota wsparcia:
Maksymalny poziom dofinansowania:

- do **70%** dla mikro- i małych przedsiębiorstw,
- do **60%** dla średnich przedsiębiorstw,

- do **50%** dla przedsiębiorstw działających w sektorze transportu
- do **50%** dla przedsiębiorstw w przypadku pomocy de minimis.

Maksymalna kwota dofinansowania:

- dla małych i średnich przedsiębiorstw **4 mln PLN**;
- mikroprzedsiębiorstwa – **500 tys. PLN**.

Minimalna/Maksymalna kwota wsparcia:

- mikroprzedsiębiorstwa – min. wartość projektu **30 tys. PLN**,
- małe i średnie przedsiębiorstwa – min. wartość projektu **100 tys. PLN**.

Maksymalna wartość wydatków kwalifikowalnych – bez ograniczeń.

Instytucja: Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego (www.wrotapodlasia.pl)

Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego

RPO WL 1.1 Dotacje dla nowopowstałych mikroprzedsiębiorstw

Beneficjenci: celem działania jest zwiększenie zdolności inwestycyjnej w początkowym okresie funkcjonowania mikroprzedsiębiorstw realizujących projekty na terenie województwa lubelskiego.

Intensywność i kwota wsparcia:

Maksymalny udział środków UE w wydatkach kwalifikowanych na poziomie projektu wynosi maksymalnie 70%. Minimalna wartość projektu wynosi **143 tys. PLN**. Maksymalna wartość projektu nie może przekroczyć **8 mln PLN**. Minimalna wartość wsparcia wynosi **21,5 tys PLN**. Maksymalna wartość wsparcia wynosi **310 tys. PLN**.

Dla projektów, w których wartość wydatków kwalifikowalnych przekroczy **1 mln PLN** maksymalna kwota wsparcia wynosi **500 tys. PLN**.

Instytucja: Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego (www.lubelskie.pl)

RPO WL Działanie: 1.2 Dotacje inwestycyjne dla mikroprzedsiębiorstw

Beneficjenci: celem działania jest poprawa konkurencyjności mikroprzedsiębiorstw prowadzących działalność gospodarczą dłużej niż 2 lata, realizujących innowacyjne projekty inwestycyjne na terenie województwa lubelskiego. Cel zostanie zrealizowany poprzez wsparcie przedsięwzięć inwestycyjnych związanych z unowocześnieniem oferty produktowej i technologicznej mikroprzedsiębiorstw.

Intensywność i kwota wsparcia:

Maksymalny udział środków UE w wydatkach kwalifikowanych na poziomie projektu wynosi maksymalnie 70%. Minimalna wartość projektu wynosi **42,5 tys PLN**. Minimalna wartość wsparcia wynosi **30 tys. PLN**. Maksymalna wartość wsparcia wynosi **700 tys. PLN**.

Dla projektów, w których wartość wydatków kwalifikowalnych przekroczy **2 mln PLN** maksymalna kwota wsparcia wynosi **1 mln PLN**.

Instytucja: Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego (www.lubelskie.pl)

RPO WL Działanie: 1.3 Dotacje inwestycyjne dla małych i średnich przedsiębiorstw

Beneficjenci: można uzyskać środki na przedsięwzięcia związane z wprowadzaniem nowych lub unowocześnianiem istniejących produktów, wdrażaniem innowacyjnych technologii, a także poprawę rozwiązań organizacyjnych i marketingowych w małych i średnich przedsiębiorstwach.

Forma wsparcia:

Maksymalny udział środków UE w wydatkach kwalifikowanych na poziomie projektu dla:

- małych przedsiębiorstw wynosi maksymalnie **70%**,
- średnich przedsiębiorstw wynosi maksymalnie **60%**.

Minimalna wartość projektu wynosi **143 tys. PLN**. Maksymalna wartość projektu nie może przekroczyć **8 tys. PLN**. Minimalna wartość wsparcia wynosi **85 tys. PLN**. Maksymalna wartość wsparcia wynosi **1 mln PLN**. Dla projektów, w których wartość wydatków kwalifikowalnych przekroczy **4 mln PLN** maksymalna kwota wsparcia wynosi **2 mln PLN**.

Instytucja: Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego (www.lubelskie.pl)

Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego

RPO WŚ 1.1 Bezpośrednie wsparcie sektora mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw

Beneficjenci: będą wspierane jedynie te projekty, które mają charakter innowacyjny lub w znaczący sposób wpłyną na wzrost zatrudnienia. Realizowane projekty muszą skutkować podniesieniem konkurencyjności przedsiębiorstwa w skali rynku lokalnego bądź regionalnego.

Intensywność i kwota wsparcia:

Maksymalna wysokość dotacji **50%** kosztów kwalifikowanych projektu. W przypadku mikroprzedsiębiorstw (z wyjątkiem prowadzących działalność gospodarczą w sektorze transportu), istnieje możliwość zwiększenia maksymalnej wartości procentowej dotacji o **20%**.

Wartość wydatków kwalifikowalnych nie mniejsza niż **20 tys. PLN** i poniżej **8 mln PLN**. Minimalna wartość dotacji to **10 tys. PLN**, a maksymalna: dla mikroprzedsiębiorstw – **1,5 mln PLN**, dla małych przedsiębiorstw – **2,4 mln PLN**, dla średnich przedsiębiorstw – **3,999 mln PLN**.

Instytucja: Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego (www.sejmik.kielce.pl).

Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego

RPO WP 1.1 Schemat B: Bezpośrednie dotacje inwestycyjne

Beneficjenci: otrzymane środki można wykorzystać na wszelkie inwestycje, które poprawią funkcjonowanie oraz proces produkcji i zarządzania w firmie. Można m.in. kupić patenty i nowe technologie, które podniosą wydajność

i konkurencyjność przedsiębiorstwa, również jako element towarzyszący projektu – montaż instalacji i urządzeń zapobiegających zanieczyszczaniu środowiska.

Kwota wsparcia:

Minimalna kwota wsparcia – **10 tys. PLN**. Maksymalna kwota wsparcia: mikro- i małe przedsiębiorstwa – **800 tys. PLN**, średnie przedsiębiorstwa – **1,2 mln PLN.**

Maksymalna kwota wsparcia MŚP w przypadku projektów wykazujących wyższy poziom innowacyjności:

- projekty innowacyjne, w których zastosowano rozwiązania stosowane w kraju przez okres nie dłuższy niż 4 lata – **2 mln PLN**,
- projekty o wysokim potencjale innowacyjnym, w których zastosowano rozwiązania stosowane na świecie przez okres nie dłuższy niż 3 lata do **5,6 mln PLN**.

Instytucja: Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego (www.si.podkarpackie.pl)

RPO WP 1.3 Regionalny system innowacji

Beneficjenci: celem jest stworzenie warunków do rozwoju gospodarczego i wzrostu potencjału innowacyjnego w regionie oraz transferu wiedzy. W ramach tego programu można zbudować lub udoskonalić zaplecze badawczo-rozwojowe, np. wybudować laboratorium, bądź stworzyć sieć współpracy pomiędzy swoją firmą bądź wieloma firmami a jednostką naukową lub jednostkami naukowymi w regionie.

Kwota wsparcia:

Dotacja do **70%** kosztów kwalifikowalnych projektu.

Maksymalna kwota wsparcia: do **30 mln PLN**.

Maksymalna wartość projektu:

- do **400 tys. PLN** dla projektów w zakresie zakupu środków trwałych do prowadzenia prac badawczo-rozwojowych,
- do **4 mln PLN** dla projektów inwestycyjnych w zakresie infrastruktury badawczo rozwojowej,
- do **40 mln PLN** dla projektów w zakresie wsparcia parków technologicznych.

Instytucja: Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego (www.si.podkarpackie.pl)

5.4. Program Operacyjny Kapitał Ludzki (program przeznaczony na całą Polskę, jak i poszczególne województwa)

PO KL 2.1.1 Rozwój kapitału ludzkiego w przedsiębiorstwach

Beneficjenci: przedsiębiorcy

Przykładowe projekty:

- ponadregionalne zamknięte projekty szkoleń i doradztwa dla przedsiębiorców przygotowane w oparciu o indywidualne strategie rozwoju firm,
- ogólnopolskie otwarte projekty szkoleń i doradztwa dla przedsiębiorców i pracowników przedsiębiorstw,
- studia podyplomowe dla przedsiębiorców oraz pracowników przedsiębiorstw.

Minimalna wartość projektu: 50 tys. PLN.

Instytucja: Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (www.parp.gov.pl)

PO KL 4.2 Rozwój kwalifikacji kadr systemu B+R i wzrost świadomości roli nauki w rozwoju gospodarczym

Instytucja: Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Departament Wdrożeń i Innowacji

Beneficjenci: Wszystkie podmioty – za wyjątkiem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

Przykładowe projekty:

- podnoszenie umiejętności pracowników systemu B+R w zakresie zarządzania badaniami naukowymi i pracami rozwojowymi oraz komercjalizacja rezultatów prac badawczych w zakresie wagi i zasad badań naukowych i prac rozwojowych dla gospodarki oraz potrzeb sektora nauki i gospodarki w tym zakresie,
- upowszechnianie osiągnięć nauki w procesie kształcenia na poziomie wyższym.

Minimalna wartość projektu: 50 tys. PLN

PO KL 8.1 Rozwój pracowników i przedsiębiorstw w regionie

POKL 8.1.1 Wspieranie rozwoju kwalifikacji zawodowych i doradztwo dla przedsiębiorstw

POKL 8.1.2 Wsparcie procesów adaptacyjnych i modernizacyjnych w regionie

Beneficjenci: wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych.

Przykładowe projekty:

Poddziałanie 8.1.1

- szkolenia oraz doradztwo dla kadr zarządzających i pracowników przedsiębiorstw (w zakresie m.in.: zarządzania, identyfikacji potrzeb w zakresie kwalifikacji pracowników, organizacji pracy, zarządzania BHP, elastycznych form pracy, wdrażania technologii produkcyjnych przyjaznych środowisku, wykorzystania w prowadzonej działalności technologii informacyjnych i komunikacyjnych);
- doradztwo dla mikro i MSP, w tym dla osób samozatrudnionych, w szczególności w zakresie ekonomii, finansów, zarządzania zasobami ludzkimi lub rachunkowości;
- szkolenia, kursy i doradztwo zawodowe skierowane dla dorosłych osób pracujących, które z własnej inicjatywy są zainteresowane nabyciem nowych, uzupełnianiem lub podwyższaniem kwalifikacji w szczególności dla osób zatrudnionych o niskich lub zdezaktualizowanych kwalifikacjach.

Poddziałanie 8.1.2

- pomoc w tworzeniu partnerstw lokalnych mających na celu opracowanie i wdrażanie strategii przewidywania

i zarządzania zmianą gospodarczą na poziomie lokalnym i wojewódzkim;
- wsparcie dla pracodawców i pracowników firm przechodzących procesy adaptacyjne i modernizacyjne;
- szkolenia przekwalifikowujące i usługi doradcze w zakresie wyboru nowego zawodu i zdobycia nowych umiejętności zawodowych,
- badania i analizy dotyczące trendów rozwojowych i prognozowania zmian gospodarczych zachodzących w regionie.

Minimalna wartość projektu: 50 tys. PLN.
Instytucja: Instytucje regionalne wskazane przez samorząd województwa

5.5. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013

Oś 1 Poprawa konkurencyjności sektora rolniczego i leśnego

Działanie 123 - Zwiększenie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej

Beneficjenci: celem działania jest poprawa konkurencyjności przedsiębiorstw w sektorze przetwórstwa i wprowadzania do obrotu produktów rolnych, uwarunkowana wzrostem wartości dodanej, jakości produkcji, obniżeniem kosztów oraz rozwojem nowych produktów, procesów i technologii produkcji, jak również poprawa warunków produkcji w odniesieniu do obowiązujących lub nowo wprowadzanych standardów. Celem realizacji działania jest również wzmocnienie pozycji grup producentów rolnych w kanale marketingowym zbytu produktów, a także szerszy ich udział w uzyskiwaniu wartości dodanej produkcji rolnej poprzez wsparcie inwestycji w zakresie przetwarzania produktów rolnych.

Kwota wsparcia: maksymalna wysokość pomocy, przyznana w okresie realizacji PROW jednemu beneficjentowi wynosi **20 mln PLN**. Wielkość pomocy przyznanej na realizację jednego projektu nie może być niższa niż **100 tys. PLN.**

Poziom pomocy wynosi maksymalnie:
- **25%** kosztów inwestycji kwalifikującej się do wsparcia, realizowanej przez przedsiębiorcę, który nie jest małym lub średnim przedsiębiorcą;
- **40%** kosztów inwestycji kwalifikującej się do objęcia pomocą, realizowanej przez przedsiębiorcę wykonującego działalność jako małe lub średnie przedsiębiorstwo;
- **50%** kosztów inwestycji kwalifikującej się do objęcia pomocą, realizowanej przez przedsiębiorcę wykonującego działalność jako małe lub średnie przedsiębiorstwo:
  – który zaopatruje się w surowce na podstawie umów długoterminowych, zawieranych z grupami producentów rolnych lub wstępnie uznanymi grupami lub uznanymi organizacjami producentów owoców i warzyw
  – który jest zarejestrowany jako grupa producentów rolnych, ich związek lub wstępnie uznana grupa, uznana organizacja producentów owoców i warzyw
  – który realizuje projekt dotyczący przetwarzania produktów rolnych na cele energetyczne.

Instytucja: Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (www.arimr.gov.pl)

Oś 3 Jakość życia na obszarach wiejskich

Działanie 312 – Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw

Celem działania jest wzrost konkurencyjności gospodarczej obszarów wiejskich, rozwój przedsiębiorczości i rynku pracy, a w konsekwencji – wzrost zatrudnienia na obszarach wiejskich.

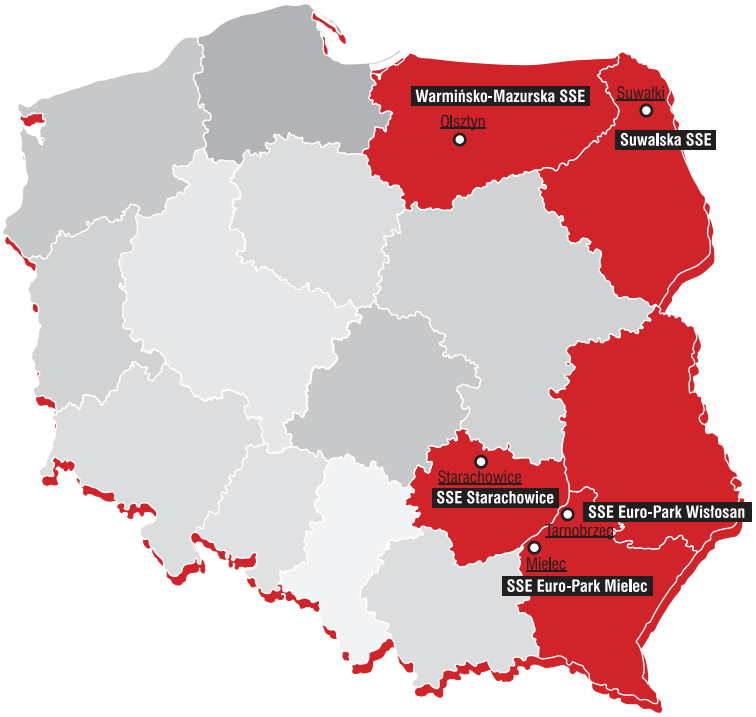
Wysokość pomocy przyznanej na realizację operacji nie może przekroczyć:
- **100 tys. PLN** – jeśli biznesplan przewiduje utworzenie co najmniej jednego i mniej niż dwóch miejsc pracy (w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne), co uzasadnione jest zakresem rzeczowym operacji;
- **200 tys. PLN** – jeśli biznesplan przewiduje utworzenie co najmniej dwóch i mniej niż trzech miejsc pracy (w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne), co uzasadnione jest zakresem rzeczowym operacji;
- **300 tys. PLN** – jeśli biznesplan przewiduje utworzenie co najmniej trzech miejsc pracy (w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne), co uzasadnione jest zakresem rzeczowym operacji.

Maksymalna wysokość pomocy udzielonej jednemu beneficjentowi, w okresie realizacji Programu, nie może przekroczyć **300 tys. PLN**. Poziom pomocy finansowej wynosi maksymalnie **50%** kosztów kwalifikowalnych operacji.

6. Specjalne Strefy Ekonomiczne (SSE) w Polsce Wschodniej

MAPA 3. **Mapa pomocy regionalnej na lata 2007-2013**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie stron internetowych SSE, czerwiec 2010 r.

Na terenie Polski działa 14 Specjalnych Stref Ekonomicznych, z czego 5 znajduje się w Polsce Wschodniej – Mielecka, Tarnobrzeska, Warmińsko-Mazurska, Suwalska oraz Starachowicka (pierwszą strefą utworzoną w Polsce była strefa leżąca właśnie w Makroregionie Polski Wschodniej Euro-Park Mielec w 1995 roku). Ideą powstania stref było przede wszystkim przyspieszenie rozwoju gospodarczego regionów, zagospodarowanie majątku poprzemysłowego i infrastruktury, tworzenie nowych miejsc pracy – zwłaszcza w regionach zagrożonych strukturalnym bezrobociem oraz przyciągnięcie do Polski inwestorów zagranicznych. Na podstawie uzgodnień Polski z Komisją Europejską będą one funkcjonowały w obecnym kształcie do roku 2020. Głównym narzędziem pozyskania inwestorów – i to narzędziem w opinii inwestorów bardzo efektywnym – są zachęty podatkowe w postaci zwolnienia dochodu od podatku dochodowego dla firm zgodnie z mapą pomocy regionalnej, która określa wysokość maksymalnego wsparcia dla projektów realizowanych na terenie każdego województwa w Polsce (dla Polski Wschodniej jest to 50%, przy czym firmy z sektora małych i średnich przedsiębiorstw uprawnione są do odzyskania 70% i 60% nakładów inwestycyjnych). Zwolnienie obowiązuje w kolejnych latach, aż do momentu odzyskania 50% (bądź 70% lub 60% w zależności od wielkości inwestującej firmy) wartości nakładów inwestycyjnych poniesionych przez przedsiębiorcę. Terytorium każdej ze stref podzielone jest na podstrefy, co sprawia, że potencjalny inwestor ma ogromny wybór lokalizacji. Oprócz zwolnień podatkowych inwestorzy zainteresowani inwestowaniem z strefach mogą liczyć także na przygotowane pod inwestycje i wyposażone w niezbędną infrastrukturę grunty oraz pomoc w rozpoczęciu inwestycji [mapa 3].

Wszystkie specjalne strefy ekonomiczne w Polsce zajmują obszar 13 336,3 ha, z czego 5 stref leżących w Makroregionie Polski Wschodniej zajmuje łącznie obszar 4 326,2 ha (ponad 37% wszystkich terenów należących do specjalnych stref ekonomicznych w Polsce). A więc to właśnie w Polsce Wschodniej znajduje się największy dostępny potencjał terytorialny dla inwestorów. Większość terenów inwestycyjnych tych stref leży na terenie 5 województw Polski Wschodniej (poza około 655 ha, które leżą w innych niż Polska Wschodnia Makroregionach).

Nakłady inwestycyjne poniesione przez inwestorów we wszystkich 5 strefach Polski Wschodniej wyniosły ponad 15,75 mld PLN przy jednoczesnym utworzeniu prawie 49 tys. miejsc pracy. Najwięcej miejsc pracy utworzyli inwestorzy w strefach: tarnobrzeskiej i mieleckiej (odpowiednio 23 335 i 11 953). Ze względu na bardzo atrakcyjne warunki inwestowania strefy przyciągają zarówno kapitał polski, jak i zagraniczny, przy czym udział kapitału zagranicznego w specjalnych strefach ekonomicznych Makroregionu Polski Wschodniej jest wyższy niż kapitału polskiego.

6.1. Warmińsko-Mazurska Specjalna Strefa Ekonomiczna

Położona w północno-wschodnim rejonie Polski, o łącznym obszarze **838,9 ha gruntów**, z czego 222 ha jest dostępnych pod inwestycje. Na obszar ten składają się **24 podstrefy** zlokalizowane na terenie następujących miast i gmin: Bartoszyce, Ciechanów, Dobre Miasto, Elbląg, Iława, Iłowo, Lidzbark Warmiński, Mława, Morąg, Mrągowo, Nidzica, Nowe Miasto Lubawskie, Olecko, Olsztyn, Olsztynek, Orzysz, Ostrołęka, Ostróda, Pasłęk, Piecki, Szczytno oraz Wielbark.

Na dzień 30 września 2010 roku wydano **64 zezwolenia** na prowadzenie działalności w strefie, **39 przedsiębiorstw** prowadziło działalność gospodarczą, poniesiono **3 mld PLN** nakładów inwestycyjnych oraz utworzonych zostało **5 586** nowych miejsc pracy.

MAPA 4. **Warmińsko-Mazurska Specjalna Strefa Ekonomiczna**

Warmińsko-Mazurska
Siedziba: Olsztyn
Województwa: warmińsko-mazurskie, mazowieckie

TABELA 11. **Najwięksi inwestorzy w Warmińsko-Mazurskiej SSE**

Inwestor	Kraj pochodzenia	Sektor
Michelin Polska S.A.	Francja	opony
LG Electronics Mława Sp. z o.o.	Korea Pd.	elektroniczny
Swedwood Poland Sp. z o.o	Szwecja	drzewny
Wydawnictwo Bauer Sp. z o.o.	Niemcy	poligraficzny
Wójcik Fabryka Mebli Sp. z o.o.	Polska	meblowy
Cetco Poland Sp. z o.o.	Holandia	materiały budowlane
Fabryka Mebli Szynaka Sp. z o.o.	Polska	meblowy
Bruss Polska Sp. z o.o.	Niemcy	metalowy
DFM Sp. z o.o.	Polska	meblowy
Fabryka Mebli Taranko Aleksander Taranko.	Polska	meblowy

6.2. Suwalska Specjalna Strefa Ekonomiczna

Położona jest na terenie województw: podlaskiego, warmińsko-mazurskiego oraz mazowieckiego. Zajmuje łączny obszar **342,76 ha**, z czego 106,16 ha jest dostępnych do zagospodarowania w czterech podstrefach: Suwałki, Ełk, Gołdap oraz Białystok.

Na terenach strefy działalność gospodarczą prowadzi ponad **60 firm** z kapitałem polskim i zagranicznym, które utworzyły ponad **5 300 nowych miejsc pracy** i poniosły nakłady inwestycyjne o wartości ponad **1,5 mld zł**.

MAPA 5. **Suwalska Specjalna Strefa Ekonomiczna**

Suwalska SSE
Siedziba: Suwałki
Województwa: podlaskie, warmińsko-mazurskie, mazowieckie

TABELA 12. **Najwięksi inwestorzy w Suwalskiej SSE**

Inwestor	Kraj pochodzenia	Sektor
Pfleiderer MDF Sp. z o.o.	Niemcy	drzewny
Rockwool Polska Sp. z o.o.	Dania	budowlany
Porta KMI Poland Sp. z o.o	Polska	drzewny
Impress Decor Polska Sp. z o.o.	Austria	poligraficzny
Malow Sp. z o. o.	Polska	metalowy
Mispol S.A.	Polska	spożywczy
Iryd Sp. z o.o.	Polska	metalowy, drzewny
Aquael Sp. z o.o.	Polska	mechanika precyzyjna
Cezar D. Niewiński	Polska	tworzyw sztucznych
Reckman Sp. j.	Polska	odzieżowy

6.3. Tarnobrzeska Specjalna Strefa Ekonomiczna Euro-Park Wisłosan

Posiada podstrefy aż na terenie 5 województw, w tym 3 w Polsce Wschodniej: podkarpackim, świętokrzyskim, lubelskim oraz w mazowieckim i dolnośląskim. Łączny obszar strefy to **1551,91 ha**, z czego 535,7 ha to wolne tereny do zagospodarowania w 17 podstrefach: Tarnobrzeg, Stalowa Wola, Nowa Dęba, Staszów, Radom, Jasło, Wrocław-Kobierzyce, Przemyśl, Janów Lubelski, Siedlce, Łuków, Tomaszów Lubelski, Węgrów, Nowe Miasto nad Pilicą, Kraśnik, Przasnysz, Horodło.

Do końca marca 2010 r. wydano **188 zezwoleń**, w tym **32 dla firm** z udziałem kapitału zagranicznego, utworzono **17 tys. nowych miejsc pracy**, a nakłady inwestycyjne przekroczyły **5,53 mld zł.**

MAPA 6. **Tarnobrzeska Specjalna Stref Ekonomiczna Euro-Park Wisłosan**

Tarnobrzeska Specjalna Stref Ekonomiczna Euro-Park Wisłosan
Siedziba: Tarnobrzeg
Województwa: podkarpackie, świętokrzyskie, lubelskie, mazowieckie i dolnośląskie

TABELA 13. **Najwięksi inwestorzy w Tarnobrzeskiej SSE Euro-Park Wisłosan**

Inwestor	Kraj pochodzenia	Sektor
LG Philips LCD Poland Sp. z o.o.	Korea	produkcja telewizorów i monitorów LCD
ATS Stahlschmidt&Maiworm Sp. z o.o.	Niemcy	produkcja felg aluminiowych
Sanfarm Sp. z o.o.	Polska	produkcja farmaceutyków
LG Electronics Wrocław Sp. z o.o.	Polska	elektronika
Heesung Electronics Poland Sp. z o.o.	Korea	elektronika
QuadWinkowski Sp. z o.o.	Polska	drukarnia, usługi poligraficzne
Toshiba Television Central Europe Sp. z o.o.	Japonia	elektronika
Alumetal Gorzyce Sp. z o.o.	Polska	metalowy
Jadar Techmatik S.A.	Polska	produkcja kostki brukowej
Zakłady Metalowe Dezamet S.A.	Polska	przemysł obronny

6.4. Specjalna Strefa Ekonomiczna Euro-Park Mielec

Zlokalizowana jest głównie w południowo-wschodniej Polsce, zajmuje łączny obszar **1 135 ha** w 22 podstrefach, z czego 396,5 ha to obszary do zagospodarowania, zlokalizowane w podstrefach znajdujących się na terenie miast i gmin: Mielec, Rzeszów, Głogów Małopolski, Trzebownisko, Lublin, Ropczyce, Ostrów, Zamość, Leżajsk, Jarosław, Laszki, Sanok i Zagórz, Lubaczów, Kolbuszowa oraz Szczecin.

Do końca III kwartału 2010 r. wydano **195 zezwoleń** na prowadzenie działalności gospodarczej na terenie strefy, inwestorzy ponieśli **4,5 mld zł nakładów inwestycyjnych** oraz utworzyli **12 438 nowych miejsc pracy**.

MAPA 7. **Specjalna Strefa Ekonomiczna Euro-Park Mielec**

Specjalna Strefa Ekonomiczna Euro-Park Mielec
Siedziba: Mielec
Województwa: podkarpackie, lubelskie, małopolskie i zachodnio-pomorskie

TABELA 14. **Najwięksi inwestorzy w Strefa Ekonomiczna Euro-Park Mielec**

Inwestor	Kraj pochodzenia	Sektor
Polskie Zakłady Lotnicze Mielec Sp. z o.o.	USA	lotnictwo
MTU Aero Engines Polska Sp. z o.o.	Niemcy	lotnictwo
Borgwarner Turbo Systems Polnad Sp. z o.o.	USA	motoryzacja
Lear Corporation Sp. z o.o.	USA	motoryzacja
Kirchhoff Polska Sp. z o.o.	Niemcy	motoryzacja
Firma Oponiarska Dębica S.A.	USA	motoryzacja
Kronospan Mielec Sp. z o.o.	Austria	przetwórstwo drewna
Ball Packaging Europe Lublin Sp. z o.o.	USA	opakowania
Bury Sp. z o.o.	Polska	elektronika
BRW Sp. z o.o.	Polska	meble
Goodrich Aerospace Poland Sp. z o.o.	USA	lotnictwo

6.5. Specjalna Strefa Ekonomiczna Starachowice

Zlokalizowana jest na terenie województwa świętokrzyskiego, a swoje podstrefy posiada również w województwach lubelskim, mazowieckim, łódzkim oraz opolskim. Strefa zajmuje łącznie powierzchnię **595,8 ha**, z czego do zagospodarowania pozostało 225,38 ha (stan na koniec września 2010 r.) w następujących podstrefach: Starachowice, Ostrowiec Św., Skarżysko-Kamienna, Końskie, Stąporków, Suchedniów, Morawica, Szydłowiec, Puławy, Iłża.

Na koniec trzeciego kwartału 2010 roku **aktywnych zezwoleń w strefie było 69**, utworzono **2 914 nowych miejsc pracy**, a inwestorzy ponieśli **1,426 mld PLN nakładów inwestycyjnych**.

MAPA 8. **Specjalna Strefa Ekonomiczna Starachowice**

Specjalna Strefa Ekonomiczna Starachowice
Siedziba: Starachowice
Województwa: świętokrzyskie, lubelskie, mazowieckie, łódzkie, opolskie

TABELA 15. **Najwięksi inwestorzy w SSE Starachowice**

Inwestor	Kraj pochodzenia	Sektor
Biella Szydłowiec Sp. z o.o./Biella-Neher AG	Szwajcaria	artykuły biurowe
Cerrad Sp. z o.o.	Polska	ceramiczny
Cersanit II S.A.	Polska	ceramika sanitarna
Gerda 2 Sp. z o.o.	Polska	metalowy
Gerda 3 Sp. z o.o.	Polska	metalowy
MAN Bus Sp. z o.o. /MAN Nutzfahrzeuge Gruppe	Niemcy	motoryzacyjny
Orizzonte Polska Sp. z o.o.	Międzynarodowy	metalowy
RR Donnelley Starachowice Sp. z o.o./RR Donnelley	USA	poligraficzny
Starpol II Sp. z o.o.	Polska	elektrotechniczny
Star-Dust Sp. z o.o.	Polska	ceramiczny
Ceramika Nowa Gala II Sp. z o.o.	Polska	ceramiczny
Star-Gres Sp. z o.o.	Polska	ceramiczny
Alpol Gips Sp. z o.o.	Polska	materiały budowlane
Nova Ceramika Sp. z o.o.	Polska	ceramiczny
Ceramika Końskie Sp. z o.o.	Włochy	ceramiczny
Kaye Aluminium Opole Sp. z o.o.	Hiszpania	metalowy
Valdi Ceramika Sp. z o.o.	Polska	ceramiczny
Zakłady Azotowe Puławy S.A.	Polska	chemiczny
Air Liquide Polska Sp. z o.o	Francja	chemiczny
Fabryka Kotłów Sefako S.A.	Polska	metalowy

7. Parki Naukowo-Technologiczne i Przemysłowe

W Polsce funkcjonuje lub znajduje się na zaawansowanym etapie tworzenia ponad 30 parków technologicznych. Najprężniej działa 20 z nich. W sumie ulokowanych jest tam 523 instytucji oraz 18 jednostek naukowo-badawczych. W parkach tych zatrudnionych jest ponad 16,5 tys. osób. Dwadzieścia najdynamiczniej rozwijających się parków zajmuje niemal 1,3 tys. ha, z czego zagospodarowanych jest prawie 550 tys. m². Stanowi to niewiele powyżej 3% ich całkowitej powierzchni. Wśród największych parków znajdują się parki technologiczne z Krakowa, Bełchatowa i Płocka oraz podkarpacki Aeropolis. Ich powierzchnia to odpowiednio 416 ha, 384 ha, 200,4 ha oraz 118 ha. Stanowią one 88% całkowitej powierzchni tych dwudziestu parków. Oprócz Aeropolis, wśród 20 największych parków, znajduje się jeszcze jeden park ulokowany w Makroregionie Polski Wschodniej – Park Naukowo-Technologiczny Polska-Wschód w Suwałkach. Co prawda nie jest on tak duży jak Aeropolis: o ile park podkarpacki zajmuje powierzchnię 118 ha wykorzystywaną w niecałych 2%, to park w Suwałkach zajmuje 8,6 ha (wykorzystanie 0,55%). Zatrudnienie jest także największe w parku podkarpackim, 618 osób wobec 80 osób w parku suwalskim.

7.1. Kielecki Park Technologiczny

Kielecki Park Technologiczny powstał na bazie Kieleckiego Inkubatora Technologicznego utworzonego w 2008 roku. Od początku swojego istnienia inkubator współpracował z małymi i średnimi przedsiębiorstwami oraz samorządem lokalnym. W lipcu 2009 roku, uchwałą Rady Miasta Kielce, jednostka zmieniła nazwę na Kielecki Park Technologiczny. Park powstał m.in. w celu wspierania funkcjonowania nowo utworzonych, innowacyjnych firm. Jest on ukierunkowany na rozwój przedsiębiorczości akademickiej, wspieranie relacji na linii nauka-gospodarka, preinkubację i inkubację przedsiębiorstw wywodzących się z uczelni. Koncepcja utworzenia parku zakłada funkcjonowanie dwóch wyodrębnionych komórek organizacyjnych: **Inkubatora Technologicznego** (przeznaczonego dla firm w fazie start-up) oraz **Centrum Technologicznego** (przeznaczonego dla firm opuszczających Inkubator Technologiczny w fazie ekspansji lub dla kapitału zewnętrznego planującego uruchomienie działalności w Kielcach).

Na potrzeby KPT zostanie zagospodarowana północna, przemysłowa część Kielc. Budynki Kieleckiego Parku Technologicznego będą miały ok. 17 tys. m² powierzchni. W planach jest zakup kolejnych terenów, które będzie można w przyszłości wykorzystać pod inwestycje parku. Zasiedlenie parku ma się rozpocząć na początku 2011 roku.

Kielecki Park Technologiczny
ul. Piotrkowska 6
25-510 Kielce
tel./fax: +48 (41) 367 63 55
tel.: +48 (41) 367 63 85

7.2. Lubelski Park Naukowo-Technologiczny

Lubelski Park Naukowo-Technologiczny został utworzony w maju 2005 roku. Akcjonariuszami parku są: samorząd województwa lubelskiego oraz Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie. Obszar parku liczy, wraz z niezbędną infrastrukturą towarzyszącą, łączną powierzchnię przekraczającą 10 000 m².

Misją Lubelskiego Parku Naukowo-Technologicznego jest wspieranie rozwoju województwa lubelskiego poprzez stworzenie zinstytucjonalizowanej platformy dla współpracy lubelskich uczelni wyższych i biznesu. Głównym założeniem powstania Parku jest wspieranie realizacji projektów komercjalizacji wyników badań naukowych, które przyczyniłyby się do podniesienia stanu innowacyjności lubelskich przedsiębiorstw. W 2009 roku nastąpiło oficjalne otwarcie pierwszych obiektów parku. Obecnie na terenie parku prowadzą działalność m.in.: **Laboratorium Badań Genetycznych Sp. z o.o.** (badania chromosomów ludzkich w niepowodzeniach rozrodu, badania nad wykrywaniem genetycznych uszkodzeń oraz podatności na poszczególne choroby genetyczne), **Centralne Laboratorium Aparaturowe Uniwersytetu Przyrodniczego** (prowadzenie certyfikowanych prac badawczych i pomiarowych – w tym pomiary fizyko-chemiczne w szerokim zakresie, działalność szkoleniowa w zakresie praktyki analitycznej), **Lubelskie Centrum Konsultingu Sp. z o.o.** (usługi consultingowe, usługi dla MSP w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej, obsługa handlu międzynarodowego, działalność szkoleniowa), **VADO Sp. z o.o.** (produkcja oprogramowań oraz specja-

listycznych systemów teleinformatycznych, opracowanie i produkcja urządzeń elektronicznych, doradztwo specjalistyczne), **KTI Konsulting** (usługi doradcze i szkoleniowe w zakresie pozyskiwania finansowania projektów ze źródeł zewnętrznych, w szczególności dotacji z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej), **Centrum Innowacji i Transferu Technologii Lubelskiego Parku Technologicznego Sp. z o.o.** (usługi związane z postprodukcją, animacją i efektami wizualnymi do projektów reklamowych, telewizyjnych, filmowych i na potrzeby nowych mediów, produkcja spotów reklamowych, teledysków filmów pełnometrażowych).

Lubelski Park Naukowo-Technologiczny
ul. Dobrzyńskiego 3
20-262 Lublin
tel.: +48 (81) 534 61 00
fax: +48 (81) 531 85 48
e-mail: biuro@lntp.pl
www.lntp.pl

7.3. Podkarpacki Park Naukowo-Technologiczny Aeropolis

Ideą utworzenia parku było założenie, że ma on być jednym z instrumentów podnoszenia konkurencyjności podkarpackiej gospodarki, wdrażania nowoczesnych rozwiązań technologicznych oraz zarządzania zasobami wiedzy i kapitału. Istotę działania parku, ulokowanego w Rzeszowie na 118 ha, postrzegano jako ogniwo łączące i przetwarzające innowacyjne pomysły naukowe w nowoczesne rozwiązania technologiczne wdrażane następnie w podmiotach gospodarczych. W maju 2003 roku zostało podpisane przez samorząd Województwa Podkarpackiego, miasto Rzeszów, powiat Rzeszowski, Politechnikę Rzeszowską oraz Uniwersytet Rzeszowski porozumienie o utworzeniu Podkarpackiego Parku Naukowo-Technologicznego Aeropolis. Zarządzanie PPN-T Aeropolis powierzone zostało Rzeszowskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A.

Celami Strategicznymi parku są: aktywacja terenów poprzemysłowych, tworzenie infrastruktury inwestycyjnej i pozyskiwanie inwestorów, efektywne zagospodarowanie wolnych obiektów i obszarów oraz świadczenie usług pomocniczych – głównie dla przedsiębiorców PNN-T Aeropolis – zwiększenie konkurencyjności, innowacyjności przedsiębiorców działających na terenie województwa, rozwój infrastruktury aktywizującej lokalną i regionalną przedsiębiorczość, wykorzystanie potencjału zlokalizowanych na obszarze Parku przedsiębiorstw oraz wykonujących produkty komplementarne oraz efektywne zagospodarowanie wolnych obiektów i obszarów oraz świadczenie usług pomocniczych, głównie dla przedsiębiorców PPNT. Prócz tego park stawia sobie za zadanie zwiększenie liczby absolwentów szkół wyższych podejmujących działalność na własny rachunek (Preinkubator Akademicki), rozwój technologiczny i stymulowanie działalności badawczej.

Na terenie parku zainwestowało do tej pory kilka firm m.in..: **Opatem S.A.** – producent i integrator systemów wykorzystujących technologie kart elektronicznych, **Borg Warner Turbo Systems** – firma zajmująca się produkcją turbosprężarek, **Ultratech Sp. z o.o.** – producent części i podzespołów dla zakładów przemysłu lotniczego i motoryzacyjnego, **Yanko Sp. z o.o.** – producent opakowań czy **MasterProfi Sp. z o.o.** – producent profesjonalnych odkurzaczy. Największą i najważniejszą inwestycją jest zakład należący do niemieckiej firmy **MTU Aero Engines**, otworzony w maju 2009 roku na terenach parkowych w Jasionce pod Rzeszowem. Firma zainwestowała 50 mln EUR. W zakładzie powstają elementy turbin do silników lotniczych. Pracę dostało już ponad 200 mieszkańców regionu, a docelowo liczba ta ma się zwiększyć do 400.

Podkarpacki Park Naukowo-Technologiczny Aeropolis
Centrum Zarządzania PPN-T
ul. Szopena 51
35-959 Rzeszów
tel.: +48 (17) 866 62 06,
fax: +48 (17) 852 06 11
Centrum Obsługi Inwestora
tel.: +48 (17) 852 43 76,
fax: +48 (17) 852 43 74
e-mail: aeropolis@rarr.rzeszow.pl
www.aeropolis.com.pl

7.4. Park Przemysłowy Stare Miasto

W sierpniu 2005 roku Rada Gminy Leżajsk podjęła uchwałę w sprawie realizacji zadania utworzenia Parku Przemysłowego pod nazwą Stare Miasto – Park. Rok później podpisano umowę z Agencją Rozwoju Przemysłu S.A. w Warszawie na realizację zadań tworzenia pełnej infrastruktury w Parku Przemysłowym oraz budowę 3 hal produkcyjnych. W 2007 roku zgodnie z rozporządzeniem Rady

Naukowo-Technologiczny Polska-Wschód drogowskazem nowych technologii innowacji dla rozwoju gospodarczego Podlasia, Potencjał innowacyjny subregionu suwalskiego dla rozwoju infrastruktury nowych technologii i społeczeństwa informacyjnego eSudovia czy **E-klaster Dolina Zdrowego Życia.** Do roku 2012 park zamierza wybudować Inkubator Technologiczny, 4 laboratoria naukowo-badawcze (zlokalizowane w jednym budynku), halę procesów logistyczno-technologicznych oraz utworzyć Międzynarodowe Wschodnie Centrum Innowacji.

Partnerami parku są m.in. Politechnika Warszawska, miasto Suwałki, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski, Uniwersytet w Białymstoku, Instytut Łączności oraz Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Suwałkach.

Park Naukowo-Technologiczny Polska-Wschód
ul. Noniewicza 10 pok. 426
16-400 Suwałki
tel.: +48 (87) 562 84 77
fax: +48 (87) 562 84 78
e-mail: park@park.suwalki.pl
www.park.suwalki.pl

7.8. Regionalny Park Przemysłowy Świdnik

Park przemysłowy został utworzony w wyniku restrukturyzacji majątkowej i podmiotowej PZL-Świdnik S.A. Swym zasięgiem obejmuje część terenu przedsiębiorstwa o powierzchni ok. 50 ha. Park przemysłowy został utworzony na bazie istniejącej infrastruktury produkcyjno-technologicznej, która została wydzielona i wyłączona z procesu produkcyjnego PZL-Świdnik S.A. Utworzenie Parku Przemysłowego ma na celu przyciągnięcie do Świdnika dużych dużych małych inwestorów, którzy chcieliby uruchomić działalność gospodarczą w tym regionie Polski. Większość nieruchomości i obiektów przemysłowych jest już użytkowana przez nowoutworzone lub przeniesione do obszaru parku podmioty gospodarcze.

Udziałowcami są zakłady PZL-Świdnik S.A., miasto Świdnik, Zakład Narzędziowy w Świdniu, Skarb Państwa oraz powiat Świdnik. Obecnie w obszarze parku funkcjonują ponad 33 firmy, zatrudniające około 1100 pracowników, m.in.: **SMF Poland** – przemysł plastikowy, **Advanced Technology Centra OBR** – konstrukcja maszyn i urządzeń, sterowania napędów pneumatycznych, automatyzacja procesów produkcyjnych, **Elto** – instalacje elektryczne w sektorze energetycznym, **ISK Engineering** – dostawca farb, tynków i systemów dociepleń, **Arctica BB** – materiały izolacyjne, płyty warstwowe, drzwi chłodnicze. Park Przemysłowy posiada bardzo dobrą infrastrukturę komunikacyjną zewnętrzną i wewnętrzną (sieć dróg umożliwia dojazd samochodami TIR, bez ograniczeń nośności, bocznica kolejowa z rampami rozładowczymi oraz w bezpośredniej bliskości parku lotnisko Świdnik, które w przyszłości będzie modernizowane i rozbudowywane, w oparciu o plany rozwoju regionu lubelskiego). Do spółki „Port Lotniczy Lublin" w Świdniku mogą również przystąpić firmy, które rozpoczną działalność gospodarczą na terenie utworzonego Parku.

Regionalny Park Przemysłowy Świdnik
Al. Lotników Polskich 1
21-045 Świdnik
tel.: +48 (81) 722 60 22
fax: +48 (81) 722 60 52
e-mail: biuro@park.swidnik.pl
www.park.swidnik.pl

7.9. Zambrowski Park Przemysłowy

Zambrowski Park Przemysłowy rozpoczął działalność w styczniu 2006 roku. Powstał na bazie byłych Zambrowskich Zakładów Przemysłu Bawełnianego Zamtex, przejętych przez Skarb Państwa, a następnie przekazanych Samorządowi Miasta Zambrów. Bezpośrednim realizatorem przedsięwzięcia była Spółka miejska – Zarząd Nieruchomościami Sp. z o.o. Po przyjęciu wniosku o dofinansowanie ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach SPO-WKP, miasto Zambrów wniosło aportem nieruchomość na majątek Spółki, co zostało zakwalifikowane jako udział samorządu w realizacji projektu.

Park zlokalizowany jest na działce o powierzchni 40 577 m^2. Podmiotem zarządzającym jest Zarząd Nieruchomościami w Zambrowie Sp. z o.o.

Zambrowski Park Przemysłowy – Zarząd Nieruchomościami w Zambrowie Sp. z o.o.
Aleja Wojska Polskiego 27 A
18-300 Zambrów
tel.: +48 (86) 271 36 54
fax: +48 (86) 267 12 40
e-mail: znwzambrowie@interia.pl
www.zpp.info.pl

